

פ ר ט י - כ ל
ישיבה מורחבת של ועדת השרים לענייני בטחון
י"ג בחשוון תשכ"ח - 16.11.67
(בשעה 18:30 בתל-אביב)

נכחו השרים:
ל. אשכול - יו"ר
ז. ארן
י. ברזילי
ח. גבתי
י. גלילי
מ. דיין
י. ישעיהו
מ. כרמל
י. ספיר
פ. ספיר
מ. קול
ח.מ. שפירא
י.ש. שפירא
א. ששון

נעדרו השרים:
א. אבן (בחו"ל)
י. אלוץ
מ. בגין (בחו"ל)
י. בורג
מ. בנטוב
ז. ורהפטיג
ז. שרף

א. לוריא - מ"מ המנכ"ל, משרד החוץ
י. תקוע - סגן המנכ"ל, משרד החוץ
ע. יפה - מנהל לשכת ראש הממשלה

סדר היום: ב/29. הצעות שהוגשו למועצת הבטחון בעניין פתרון המשבר במזרח-התיכון

(רשמה ש. יפה)

ב/29. הצעות שהוגשו למועצת הבטחון בענין פתרון המשבר במזרח התיכון

ראש הממשלה ל. אשכול:

ודאי ברור לכולכם ששיבה זו היא בחזקת ישיבת ועדת שרים לענייני בטחון, גם אם מספר המשתתפים רב יותר. התקבל מברק בהול, סודי ביותר, חתום על ידי אבן, וזה לשונו:

"לאחר מאבק ממושך, תוך מיצוי כל אמצעינו וכוחנו - עומדים אנו השבוע בפני אפשרויות פרלמנטריות משונות, שאף אחת מהן איננה נוחה. אין בכוחנו לקבוע שמהלך זה או העצה שנעניק לאמריקאים ולאחרים עשויה להשפיע לכאן או לכאן. אני מסכם את האפשרויות, תוך בקשה שתתייעצו עם ראש הממשלה, אשר ירצה ודאי לשון גם שרים אחרים בהכרעה.

ההצעה האמריקאית: כפי שהיא עומדת, אין להצעה זו סיכוי להתקבל, אלא אם כן ישיגו האמריקאים השלמה ערבית וישראלית. הירדנים, בשבוע שעבר, ומצרים השבוע, התענינו בסיכוי זה מתוך הנחה שהחלטה אשר ארצות הברית מסתייגת ממנה, לא יהיה לה משקל ותתנדף תוך זמן קצר".

כאן עלי להעיר, שלגבי שני אלה ידענו, שנאמר על ידי ג'ונסון ושניסה כאילו להשפיע על חוסיין ולהסביר לו, שעליו להשפיע על אנשיו, שיצביעו בעד ההצעה האמריקאית, כי לכל דבר אחר לא יהיה ערך, גם אם יתקבל; נאמר לנו שחוסיין ניסה, אמנם, אך הפמליה שלו לא הודתה אתו, על כל פנים - לא בכל. את כל זאת ודאי זוכרים אתם.

ועתה מתחילות להופיע מחשבות על שינויים ותיקונים, שמנסה גולדברג להציע, לדון עליהן עם אבן ולהביא בפנינו כאפשרויות שונות.

האמריקאים יראו חובה לציין כי הכוחות המוזכרים בסעיף 1, כנאומו של ג'ונסון, הם כוחות ישראלים (ודאי זוכרים אתם את הסעיף הראשון מתוך חמשת הסעיפים של ג'ונסון).

וכאן אביא בפניכם את הנוסח האנגלי של ההצעה,

ואקרא אותו מהכתב:

"THE SECURITY COUNCIL EXPRESSING ITS CONTINUING CONCERN WITH THE GRAVE SITUATION IN THE MIDDLE EAST, RECALLING ITS RESOLUTION 233 (1967) ON THE OUTBREAK OF FIGHTING WHICH CALLED AS A FIRST STEP FOR AN IMMEDIATE CEASE FIRE AND FOR A CESSATION OF ALL MILITARY ACTIVITIES IN THE AREA, RECALLING FURTHER GENERAL ASSEMBLY RESOLUTION 2256 (ES-V), EMPHASIZING THE URGENCY OF REDUCING TENSIONS AND BRINGING ABOUT A JUST AND LASTING PEACE IN WHICH EVERY STATE IN THE AREA CAN LIVE IN SECURITY, EMPHASIZING FURTHER THAT ALL MEMBER STATES IN THEIR ACCEPTANCE OF THE CHARTER HAVE OF THE UNITED NATION UNDERTAKEN A COMMITMENT TO ACT IN ACCORDANCE WITH ARTICLE 2 OF THE CHARTER.

1. AFFIRMS THAT THE FULFILLMENT OF THE ABOVE CHARTER PRINCIPLES REQUIRES THE ACHIEVEMENT OF A JUST AND LASTING PEACE IN THE MIDDLE EAST EMBRACING CLAIMS OR WITHDRAWAL OF ARMED FORCES FROM OCCUPIED TERRITORIES, TERMINATION OF RIGHT OF EVERY STATE OF BELLIGERENCY, AND MUTUAL RECOGNITION AND RESPECT FOR THE STATE IN THE AREA TO SOVEREIGN EXISTENCE, TERRITORIAL INTEGRITY, POLITICAL INDEPENDANCE, SECURE AND RECOGNIZED BOUNDARIES, AND FREEDOM FROM THE THREAT OR USE OF FORCE.

2. AFFIRM FURTHER THE NECESSITY:

A. FOR GUARANTEEING FREEDOM OF NAVIGATION THROUGH INTERNATIONAL WATERWAYS IN THE AREA.

B. FOR ACHIEVING A JUST SETTLEMENT OF THE REFUGEE PROBLEM.

C. FOR GUARANTEEING THE TERRITORIAL INVIOABILITY AND POLITICAL INDEPENDANCE OF EVERY STATE IN THE AREA, THROUGH MEASURES INCLUDING THE ESTABLISHMENT OF DEMILITARIZED ZONES.

IN THE . D. FOR ACHIEVING A LIMITATION OF THE WESTIEFUL AND DESTRUCTIVE ARMS RACE AREA

3. REQUESTS THE SECRETARY GENERAL TO DESIGNATE A SPECIAL REPRESENTATIVE TO PROCEED TO THE MIDDLE EAST TO ESTABLISH AND MANTAIN CONTACTS WITH THE STATES CONCERNED WITH A VIEW TO ASSISTING THEM IN WORKINK OUT OF SOLUTIONS IN ACCORDANCE WITH THE PURPOSES OF THIS RESOLUTION IN AND CREATING A JUST AND LASTING PEACE IN THE AREA.

4. REQUEST THE SECRETARY GENERAL TO REPORT TO THE SECURITY COUNCIL ON THE PROGRESS OF THE EFFORTS OF THE SPECIAL REPRESENTATIVE AS SOON AS POSSIBLE.

יש בנוסח זה משהו שאינו ברור לנו וביקשתי להזמין לטלפון את אבן, כדי לברר את הדבר. לא ברור לי אם זה יהיה בהחלטת מועצת הבטחון, או שזה יהיה כלול בדברים שיאמרו בעל פה על ידי גולדברג, או יכול להיות שישנה מחשבה, שימסר מכתב על ידי ג'ונסון לראש ממשלת ישראל, מכתב כזה יכול להמסר גם לערבים. על כך לא ידוע לנו דבר. הם לומדים את הענין, ויש יסוד שיניחו שהמלה "יזרעאלי" לא תהיה בגוף ההחלטה, אלא תיכלל בנאום ובדברים.

אך היות וישנם דברים בהם רוצים גם אותנו לפצות, זה יעשה בדברים שאמר ועוד יאמר גולדברג, לכן, אחת מהשתיים: אם יש לזה ערך ומשקל, יכולים לבוא ברגע מסויים ולומר: הרי הוא אמר זאת:

"ISRAELI ARMED FORCES FROM OCCUPIED TERRITORIES, TERMINATION OF CLAIMS OR STATE OF BELLIGENCY AND --

במקום שהיה כתוב קודם: "MUTUAL RECOGNITION AND RESPECT", תמחק המילה "MUTUAL" ויכתב: "RECOGNITION AND RESPECT FOR THE RIGHT OF EVERY STATE IN THE AREA". חסרה כאן המילה "MUTUAL", ופירוש הדבר שישראל תכיר במצרים.

"FOR THE RIGHT OF EVERY STATE IN THE AREA TO SOVEREIGN EXISTANCE, TERRITORIAL INTEGRITY, POLITICAL INDEPENDANCE, SECURE AND RECOGNIZED BOUNDARIES, AND FREEDOM FROM THE THREAT OR USE OF FORCE".

אמשיך לפי המכתב: "כדי להשיג את ההשלמה הערבית, יראו האמריקאים חובה לציין כי הכוחות המוזכרים בסעיף 1. הם כוחות ישראלים". (ובסוגריים כתוב משום מה, ואני מתפלל על כך דווקא, שזה "דבר מובן מאליו").

את זאת אומר גולדברג, ואני סבור שיש להתפלא על כך, כי אנו יכולים לבוא בטענה ולומר: עזה, הגדה. אבל גולדברג אומר, שזה "דבר מובן מאליו". אמשיך ואקרא לשון המכתב: "FROM OCCUPIED TERRITORIES". ולהוסיף המילים: "IN THE RECENT CONFLICT". המשפט יהיה כזה:

"AFFIRM THAT THE FULFILLMENT OF THE ABOVE CHARTER PRINCIPLES REQUIRES THE ACHIEVEMENT OF A JUST AND LASTING PEACE IN THE MIDDLE EAST EMBRACING CONFLICT, WITHDRAWAL OF ISRAELI ARMED FORCES FROM OCCUPIED TERRITORIES IN THE RECENT EVERY STATE IN TERMINATION OF CLAIMS OR STATE OF BELLIGERENCY AND RECOGNITION THE AREA TO SOVEREIGN AND RESPECT FOR THE RIGHT OF EXISTENCE, TERRITORIAL INTEGRITY, POLITICAL INDEPENDANCE, SECURE AND RECOGNIZED BOUNDARIES, AND FREEDOM FROM THREAT OR USE OF FORCE."

אקרא הלאה את מכתבו של אבן :

"IN THE "RECENT HOSTILITIES. באשר יש בהן להעניק לעקרון הכללי בהירות מודגשת מדי (אפשר שגם הם חושבים על עזה וירושלים וכו')."

האמריקנים טוענים שגם להם לא רצוי התיקון הזה, אלא כאמצעי למנוע פורענות רצינית יותר. הם טוענים כי גם אחרי תיקון זה מחוסנת עמדת ישראל על ידי הגורמים הבאים (וזאת מסבירים הם כדי להמתיק לנו את הגלולה):

1. כל ענין של פינוי אינו אלא אחד הגורמים בהסכם של שלום. לכן ניתן ועוד יינתן תוקף על ידי הודעת גולדברג שאין שום פינוי לפני קביעת גבולות קבע בטוחים (וודבר זה הופיע כבר באחד הנאומים של גולדברג) - וגם אז מדובר בפינוי שטחים ולא בפינוי כל השטחים". (כי היה זמן שדובר על כל השטחים).

2. ישאר בעינו כסעיף בעל משקל שווה לכונן גבולות מוכרים ובטוחים. גולדברג פירש בנאומו, כי גבולות אלה אינם קווי שביתת הנשק, ולא קווי הפסקת האש, אלא גבולות חדשים שיש לקבעם בזמן השלום.

המצב אז יהיה, שהחלטה תקבע (וכאן באים הדברים במרכאות, ללמד שאלה דברי גולדברג) "שמילוי אחר צווי המגילה אפשרי במצב של שלום שיקף (או יכלול) פינוי כוחות ישראל משטחים שנכבשו בקרבות האחרונים, ביטול מצבים ותביעות של לוחמה, הכרה בריבונות, שלמות ועצמאות של מדינות וזכותה של כל אחת לגבולות מוכרים וקבועים". לא תבוא שום פניה לישראל לזוז לפני משא ומתן. נציג האו"ם "יוסמך לסייע למדינות האיזור לעבד פתרונות וכו'".

כך אמר או יאמר גולדברג. כל יתר הדברים נשארים. כך שמול סיכות או קוצים אלה, יש עדיין מקום רב להסתדר או להסתכן.

גולדברג סבור, כי נוסח זה אינו אידיאלי, אך אינו סותר הפירוש הישראלי שאין שום תזוזה לפני כינון גבולות, אלא במסגרת של כינון שלום, ואז יפנו גם אותם שטחים שאינם בתוך הגבולות החדשים."

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אותו חלק, שלפי המוסכם צריך להיות אצלם - יפונה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני לא הבינתי זאת. יפנו אותם השטחים שאינם בתוך הגבולות שלנו. האם גם אותם שטחים ונוסף להם - אלה?

המזכיר ע. יפה:

המלה "גם" מיותרת כאן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

תרשום לפניך, עדי יפה, לשאול את אבן בטלפון מה פירוש המלה "גם" המופיעה כאן.

עד כאן ההצעה האמריקאית, עם התיקון שצינתי כאן.

שר המשטרה א. ששון:

יש סיכוי שהמצרים והירדנים יקבלו זאת?

מר א. תקוע:

אקרא לפני כן את המברק הקודם, שהגיע בעניין.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זו לשון המברק: "גולדברג זימן היום התייעצות עם שר החוץ שלנו, בהשתתפות סיסקו, באטס, פדרסון, רפאל, כהנא.

1. גולדברג מסר על הפניות מאתמול של פאחמי, חבר בכיר במשלחת מצרים, אל נציגי ארצות הברית. פאחמי חזר על דברי ריאד לגולדברג ביום א', שאילמלא הניסוחים בדבר הפינוי וההכרה ההודית שבהצעה האמריקאית, היו המצרים יכולים לקבל אותה. הציע שהאמריקאים יכניסו התאריך של נסיגה לקווים של ארבעה ביוני וישמיטו את ענין ההדדיות בהכרה. איש משלחת ארצות הברית ענה לפאחמי, שארצות הברית לא תסטה מדברי ג'ונסון ב-19 ביוני ואין להעלות על הדעת שיזכירו את התאריך.

2. בינתיים נתקבל שדר של נאצר לאנדרסון, בו ציין שבע הסתייגויות מההצעה האמריקאנית (ידוע לנו על 3 פניות אל הנשיא, שיבוא שוב אנדרסון למצרים לביקור):

א. נסיגה לקווי ארבעה ביוני;

ב. על האמריקאים להכניס סעיף שישלול במפורש רכישת שטח כתוצאה ממלחמה;

ג. הפינוי אינו צריך להיות צמוד למהלכים אחרים;

ד. ענין ההכרה;

ה. הסתייגות מהנוסח בדבר גבולות מוכרים ובטוחים;

ו. הפליטים. דרושה הגדרה יותר מחייבת לגבי פתרון;

ז. טען על חולשת ניסוח הסעיף בדבר שיגור הנציג.

3. האמריקאים דחו טענות נאצר כאמצעות ברגוס בקאהיר שמסר לאל פיקי סגן שר החוץ, הבהרות ארצות הברית שנשלחו על ידי גולדברג. גולדברג הקריא לנו הבהרותיו וכולם תאמו לאלה שבנאמו היום. בעת הפגישה הגיע דיווח מקאהיר, שעיקרו הוא שסומכים ללא סייג על ריאד אשר הוסמך לנהל השיחות עם גולדברג.

4. בינתיים פנה נציג מארוקו, יו"ר הקבוצה הערבית, לגולדברג וביקש לקיים אתו פגישה בהשתתפות נציגי לבנון, מצרים, ירדן ועיראק. אין בכוונתו של גולדברג לנהל עם קבוצה זו מו"מ על ניסוחי ההצעה האמריקאית.

5. גולדברג העמיד לדיון אתנו קו פעולה אפשרי כדלקמן, אך לא יפעל בלי השלמתנו:

א. יסכים לשינוי נוסחת פינוי על ידי תוספת המילים: "OCCUPIED IN THE RECENT" "CONFLICT".

ב. ימחק את המלה "MUTUAL" לפני המילה "RECOGNITION". יחזיק בכיטוי: "SECURE" AND "RECOGNIZED BOUNDARIES". ויחזיק בפירוש שנתן היום, כלומר: "אין פינוי בלי קביעת גבולות חדשים.

ג. לא יסכים לשום שינוי אחר.

ד. כתנאי לשינוי יחייב את המצרים מראש על ידי חתימה לקבל את ההצעה האמריקאית כפי שהיא, ללא כל שינוי אחר, ולהודיע שהנוסח שסוכם עם האמריקאים מאושר על ידי המצרים.

ה. בהגשת הנוסח יחזור גולדברג על הצהרתו מהיום, ששום פינוי לא יכול להתבצע אלא אחרי קביעת גבולות בטוחים ומוכרים ובהקשר של הסכמי שלום, ושמשקל סעיף הפינוי שווה למשקל יתר הסעיפים בהחלטה, אשר כולם משולבים זה בזה.

ו. מוכן להמליץ על שיגור אגרת של הנשיא אל ראש הממשלה, בה יבהיר הנשיא את הפירוש האמריקני ומה משתמע ממנו למדיניות ארצות-הברית, הלכה למעשה ויגדיר בצורה מוחשית יותר את המדיניות בה ארצות הברית תנהג כדי לקיים את המטרות הרצויות לנו.

ז. סוכם בראש ובראשונה לעצור היזמה של קראדון עד שיתבהר אם למהלך האמריקני יש סיכויים ובמיוחד אם אנו יכולים להשלים אתו. לא התחייבנו זולת דיון רציני. את תוצאותיו נמסור לו ללא דיחוי."

משום כך ביקש אבן שנדון בזה. יש להניח שמכתב זה אינו לפרסום, אלא לדיון פנימי כאן.

ההצעה הבריטית: בהצעה הבריטית, לפי הנוסח שהוגש הבוקר - הגדרת סמכויות הנציג - טובה, באשר יש בה המושג "AGREEMENT".
המזכיר ע. יפה:

מר אבן על הקו, ואשאל אותו על הנקודות בהן התעוררו עתה ספקות ואי הבנות.
מר א. לוריא:

בידינו נוסח ההצעה הבריטית, עם השינויים שבה. אתמול הדגיש גולדברג בנאומו, שזה כולל גם את הסואץ ואת טיראן.
שר האוצר פ. ספיר:

אלה הנוסעים בים מארצות ערב, ומעבירים נפט, האם צריכים הם לעבור את המקום החדש, שהוזכר בזמן האחרון, או רק אנו חייבים לעבור?
שר המשפטים י. ש. שפירא:

אלה העוברים בבאב אל-מנדב - חייבים לעבור שם.

שר הבריאות י. ברזילי:

כאן יש לו סמכות עצמית ואינו קשור בצדדים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אקרא את ההצעה הבריטית.

"ההצעה הבריטית בנוסח שהוגש הבוקר, שהגדרת סמכויות הנציג היא טובה, כאשר יש בה המושג "AGREEMENT", ומופיע גם המושג שמלוי צווי המגילה מחייב כינון שלום קבע, שיכלול פינוי שטחים, סיום מצבי לחימה וכבוד זכותן של מדינות לריבונות, עצמאות, שלמות גבולות מוכרים ובטוחים" - (שקודם לכן לא היה בנוסח האנגלי. לא הופיעו המלה "SECURE" בנוסח שלהם).

מר י. תקוע:

היתה המלה "SECURE", אך לא המילה "מוכר". זה בא

רק בפירוש ולא בנוסח.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זאת אומרת, שגם כאן אפשר לטעון, שמועה"ב אינה מחייבת שום פינוי בלי שלום. אך דא עקא, ההתייחסות לגבולות מוגבלת על ידי העקרון הפריאמבולרי, ש"רכישת שטחים על ידי מלחמה איננה מותרת". בתחילה נאמר ש"רכישת שטחים על ידי מלחמה - אינה מוכרת". זו ההקדמה, ואחר כך בא ההמשך:

"סעיף זה יאפשר לערבים בכל משא ומתן לטעון נגד גל תיקוני גבול, שפרושם סיפוח שטחים שנכבשו במלחמה. אמנם אנו נטען בהסתמך על סעיף זה נגד הכרת זכויות ירדן ומצרים בגדה ובעזה שהושגו במלחמה; אך יולד פולמוס מילולי ויוכבד על כל מו"מ שיתנהל אי פעם.

הודעתי לקארדון בכתב, שההגדרה הטריטוריאלית בהצעתו הופכת אותה ל-UNACCEPTABLE, ואי אפשר לפצות אותנו בנקודה חיונית זו על ידי הגדרות יפות בסעיפים אחרים. אין כמובן שום בטחון שקארדון יוותר, לא כל שכן מול העובדה, שטרם הופעל עליו הלחץ הערבי ולחץ זה לפחות יאזן את לחצנו להשמטת סעיף ה-"אינאדמיסיביליטי".

ההצעה האמל"טים: זו האפשרות החמורה ביותר (כאן התהפך הגלגל...). המחשבה הלטינית נשארה תקועה ביוני בעוד שכל שאר הגורמים (אפילו הסובייטים והערבים) התקדמו לקראת מושגים חדשים. קיימת עוד תקלה והיא, שארה"ב לא תסתייג מיוזמה אמל"טית, באותה מידת תוקף בה הסתייגה מהיוזמה ההודית, ומכאן שהמשקל המדיני של ההחלטה יהיה כבד ומכביד. שימו לב כי הצעה זו קובעת פינוי כל השטחים מכל האזורים הכבושים, בלי להתנות את הדבר בכינון שלום וללא כל התייחסות לגבולות חדשים". (אני רואה הצעה זו כצרה צרורה).

"ההצעה ההודית: לאור ההודעה האמריקאית, שהיא לא תשתף פעולה בביצוע החלטה זו, והודעתנו שלא נקבל נציג שיתמנה על פיה, נדמה לי כי מוטב שתתקבל הצעה עויינת זו מאשר שתקבל הצעה דומה ביוזמה אמל"טית. לא הייתי נרתע בבוא מים עד נפש, מלומר לארצות הברית, שעליה לשחרר את אמל"ט מלחץ ג'ונסון, שלא להצביע בעד ההודית ובלבד שהאמל"טים לא יגישו הצעתם.

נהיה עדים לאפשרות ליצור מצב שההחלטות השונות יוצרות בלבול וסיבוך ותופיע הצעה קנדית או דנית שסתפק במינוי נציג של או"מ, ללא סמכויות מוגדרות, אך עלי להזהיר כי הסיכוי קלוש, כי הערבים והסובייטים די חזקים להשיג התייחסות כלשהי לבעיות השטחים."

(ברגע האחרון הם יכולים להכניס איזו תוספת, ואז יהיו כולם מבולבלים ויצביעו בעד ההצעה.).

דומני שהסקירה הנ"ל כוללת את האפשרויות המעשיות, ועקב הסטייה הארגונית לפני שבועיים - נסתמו אפשרויות חיוביות יותר.

הבעיה הקשה, שעלינו להכריע בה, היא - באיזה כיוון להפעיל את משקלנו. אין שום צורך שנתווכח בינינו לבין עצמנו על המגרעות שבכל ההצעות. הבעיה היא - תפיסת הרע במיעוטו, תוך הבאת שתי עובדות בחשבון: (וכאן ממתיק הוא את הגלולה, אך הדבר מנוסח בצורה לא בהירה, וביקשתי לשלול את אבן לנוסח המדויק).

לגבי הצעה 1. עלינו להניח שמה שיוחלט, במידה ותתקבל ההצעה האמריקאית עם תיקונים, זה יחייב אותנו לשמור בקפדנות על ביצועה. הוא אומר: "איננו חייבים ליצור תקדים בינלאומי, על ידי התייחסות מדויקת להחלטות מועה"ב הלכה למעשה; בשום מדינה בעולם לא נהגו כך."

המזכיר ע. יפה:

עדיין לא היתה החלטת מועה"ב, שמדינה שזה נוגע בה, בצעה אותה כלשונה. שום מדינה לא נהגה כך. פירוש הדבר, שיכולים אנו תמיד להבהיר מה נבצע ומה לא. אבן רוצה להודיע זאת בנאום פומבי, לפני המעשה, ש"מדינה לא תוכל להסכים ולהשלים ולמלא אחרי החלטה שתפגע בעצם קיומה, ואין לאו"מ זכות להחליט על דבר כזה."

ראש הממשלה ל. אשכול:

כל אחד יבחון מה משקל הדבר הזה.

אמשיך לקרוא מהמכתב: "עלינו לדעת כי הופעלו כל אמצעינו ושיתוקו של האו"מ במשך 5 - 6 חודשים היה מעין נס, שאין לצפות להמשכו לצמיתות.

לי נדמה כי מתוך האפשרויות הנ"ל (להוציא את סעיף ה', שאין לו סיכוי לפי שעה), הרע במיעוטו הוא א', כאשר יש בו להבטיח שותפות של פירוש וביצוע עם ארצות הברית.

אחריו בא סעיף ב' (הבריטי) כמובן: רק במידה ויובהר סופית שלסעיף א' אין סיכוי. הוא נותן לנו אפשרות לדחות כל אפשרות התנגשות עם מועב"ט, כל עוד אין הערבים מוכנים למלא סעיפי השלום, ההכרה וכינון הגבולות המוסכמים ומובטחים.

השר י. גלילי:

הקונפליקט בינינו עם מועצת הבטחון לא יהיה עד אשר יסכימו הערבים לכל הסעיפים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בפריאמבל, שאסור לכבוש שטחים - נוכל לטעון על עזה וכו', זה מהווה על כל פנים מרחב לדיבורים וטענות.

סעיף ג' - הוא הרע ברובו, וזה הסעיף האמל"טי. צריך למנוע אותו בכל האמצעים, אפילו תהיה התוצאה - קבלת סעיף ד', שזו ההצעה היהודית, ואז נודיע בפשטות על סרובנו להתחשב בו, כפי שהמצרים סרבו להתחשב בהחלטות מועצת הבטחון בשנת 1951, על ביטול לוחמה והסגר.

שר המשטרה א. ששון:

את הצעה ה' אינו מזכיר?

ראש הממשלה ל. אשכול:

הוא אומר, שברגע האחרון יכולה להיות סכנה, שמישהו יציע תיקון, שיהיה בחינת סכין בגבנו.

אמשיך לקרוא את דבריו: "מבחינתנו דין אחד לכל ההצעות, לא לחייב ולא להזדהות עם אף אחת, אולם על סמך א' ו-ב', נשקול שיתוף פעולה עם הנציג ועל בסיס האחרות נסרב לשיתוף כזה; בכל מקרה, אציע שתגובתנו אחרי מועצת הבטחון תהיה, שמדיניות ישראל נשארת כפי שהוגדרה ולא נשנה אותה, כלומר: קיום המצב הנוכחי עד לכינון שלום וקביעת גבולות במו"מ ישיר. מדיניותנו נקבעת על ידי הממשלה והכנסת ולא על ידי מועצת הבטחון.

אנו נתמיד בקו זה ונוסיף לזכות בתמיכה אמריקאית. יש סיכוי להפוך החלטת מועצת הבטחון לנושא להתדיינות ולא כמעמסה למעמדנו הבינלאומי והבטחוני. בנסיבות אלו, עיקר משימתנו תהיה להשיג בלימת האימה הסובייטית על ידי גיוס ארצות-הברית, שכוחה בשטח ובעולם גדול מכוחה באו"מ.

אלה הדברים ששלח לנו אבן.

המזכיר ע. יפה:

בשיחה הטלפונית אמר אבן, שהמלה "גם" מיותרת. נאמר במברק שהוקרא כאן, שיהיה צורך אז בפנינו הכוחות הישראליים גם מהשטחים שהם מעבר לשטחים שמעבר לגבולות המוסכמים.

שנית, הפרעתי לאבן עם הטלפון באמצע ישיבה שלו עם הנציגים הארגנטינאים והברזילאים. הוא יושב אתם ואומר להם בצורה אולטימטיבית, שמה שאמר על ההצעה ההודית - מתכוון הוא לומר עליהם, כלומר: שלא נשתף פעולה עם החלטה שלהם, ונכריז על כך בפומבי. זה הפחיד אותם. הם שוקלים עכשיו בינם לבין עצמם, וכתוצאה מכך, הם יאמרו לאמריקאים ולאנגלים, שהם רוצים להכניס תיקונים בהצעתם.

הוא דיבר עם הנציג האמריקאי ויציע לו הכנסת כמה דברים: חופש שיט במיצרים ובתעלה.

מה שאמר גולדברג: צריך לקבוע גבולות חדשים ובמסגרת זו יקבע מהיכן לסגת, אם יקבלו תיקונים אלה או דומים - זה יהרוג את ההצעה בין הערבים והרוסים. לכן, יש סיכוי שהיא תיפול. הוא שמע שהיפאני מחדש את הרעיון של הקנדי - דני, שממנים נציג וגונזים כל ההצעות האחרות. הוא מצפה מהממשלה לסמכות לשחק לפי הצעה א' ולתת לו אפשרות, שגם זה יסתדר - יקפוץ על ההצעה הדנית - יפאנית תחילה.

אשר להצעה ההודית - לפי הערכתו, היא מתה ונקברה ולא יחזרו אליה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני בטוח שאביע את השתתפות כל חברי הממשלה בצערו של משה דיין, ושל כל משפחתו, שמואל דיין והאחרים, על מותה של אחותו בנהלל.

(משה דיין נכנס לישיבה, עם שובו מהלוויית אחותו בנהלל).

שר הבטחון מ. דיין:

תודה רבה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אולי כדאי שנחכה עד אשר יקרא משה את החומר
ובינתיים ירהרו החברים בדברים שעמנו כאן. (מכריזים על הפסקה של עשר דקות).

אקרא מברק נוסף שהתקבל:

"בנאומו של גולדברג היו כמה חידושים, שעיקרם
בסוגית הגבולות. הוא טען שבקביעת גבולות קיימים ישנה לא פחות חשיבות מאשר לנושא
הפינוי. הוסיף לטעון, כי גבולות אלה טרם נקבעו ולא גבולות 1949 ולא קווי
הפסקת האש 1967 - אינם הולמים את ההגדרה "גבולות מוכרים".

"כן הבהיר כי על מדינות האזור לעבד בהדדיות את
הגבולות כחלק ממהלך של כינון שלום. חשוב מכל בחינה שקטע זה יובלט בעתונותנו.
מעולם לא היתה הגדרה כה נמרצת של זכותנו להשאר במצב הקיים עד לשלום.

הדגשה נוספת היא בדבר אחריות הצדדים להסדר וחוסר
אפשרות לכפות עליהם פתרון."

השר מ. ששון:

ברור דבר אחד, שמועצת הבטחון אי אפשר יהיה הפעם
לצאת כפי שיצאנו מעצרת החירום, כלומר: לא תתקבל כל החלטה שהיא. ואם לא תתקבל
שום החלטה בפומבי במועצת הבטחון, לא מן הנמנע שיביאו זאת לעצרת האומות. ושם
יכול להתקבל משהו גרוע יותר, כי הקולות בעצרת היום הם כאלה, שיהיו רבים יותר
שיצדדו בערבים, ותהיה אפשרות לרכוש לצד הערבי רבים יותר מאשר במועצת הבטחון. על
כן, רצוי לנו היום, שהעניין יוכרע בצורה זו או אחרת במועצת הבטחון, מאשר בעצרת.

אחר שמקבל אני הנחה זו, נדמה לי שחייבים אנו
הפעם לתת אפשרות לאבן, שיתמרן כפי שיראה לו, אבל בתנאי שיעמוד לפני א' ב' על
הסעיפים השונים. אני חושב שהצעה א' היא הרבה יותר טובה מאשר הצעה ב', גם אם
יוכנסו בה התיקונים.

חסר לי תיקון אחד, שהיה רצוי להבהיר אותו לאבן
ולאמריקאים, שאם יוכלו להכניס אותו ברגע האחרון, או על כל פנים לפרש אותו - לנו
דרוש הדבר. מה פירוש הפסקת הלוחמה? האם פירושה רק הצבאות הרשמיים, או אם זה
כולל גם את הטרוריסטים.

לדעתי, את זאת צריכים הם להכניס באיזו צורה
שהיא, כפי שהכנסנו זאת בהקדמה של הסכמי שביתת הנשק, שם כתוב: "מיליטאריסטי
וכו'". אני חושב שחייבים אנו להכניס זאת, ואם יסכימו לכך הערבים, כפי שאמר
הוא, שמצרים וירדן דברו אתו, ואם יכניסו האמריקאים תיקונים, הם יוכלו ללכת
לקראת זה. אני סבור שזה דבר חשוב מאוד.

קודם כל - יעזור הדבר לנו כאן, ויכניס טריז בין
המדינות הערביות ויהיה נושא לויכוח למשך לא מעט זמן. אם מה שאמר אבן, שנכון
הדבר שהחלטות מועצת הבטחון לא מולאו תמיד כפי שנוסחו, הרי הראשונים שלא מלאו
אחרי החלטות אלה היו המצרים. אם ניקח החלטת מועצת הבטחון, בשנת 1951, בה דובר
על חופש שיט, ונאמר שיכולים אנו לעבור דרך הסואץ, הרי הם לא מלאו אחרי החלטה
זו. לכן, יש לנו אפשרות, מה גם שההצעה האמריקאית קושרת את הסעיפים אחד בשני:
לא פינוי בלי קביעת גבולות מוסכמים; אם נקבע גבולות מוסכמים ולא יאמר מה הם -
מי שיקבע אחר כך, זה יהיה הפינוי.

המזכיר ע. יפה:

הוא לחץ על הנחיה הלילה, כי הוא רוצה לדעת אם יש לו סמכות לשחק ולתמרן או לאו.

שר המשטרה א. ששון:

אחרי כל התמרון של אבא אבן, אחר החלטת מועצת הבטחון (ואם בהמשך דבריו, יכולים להסיק לפי דבריו) ומכתב מהנשיא ג'ונסון אליך, בו אפשר לפרש כל הדברים, עלינו לקבל את הדברים לפי דעתי, בשעה גורלית, בצורה כזאת.

אם נתחיל בויכוח או בדיון, ואם יבואו לשבת אתנו - הדבר ימשך חודשים על חדשים. מבחינה זו - אין לנו מה לחשוש. נכון שביבור יעורר הדבר ויכוח. היה זה לא קל להעביר את הדבר בכנסת ובציבור. אבל זה תלוי בכך, אם יקום אבן אחר החלטת מועצת הבטחון, שאנחנו לא מצביעים שם ושאינן היא מחייבת אותנו, ויאמר שאנחנו ממשיכים להחזיק בעמדתנו זו, עד אשר לא יהיה מו"מ ישיר, כפי שהחליטה הכנסת. זה יכסה אותנו. זו, על כל פנים, דעתי.

השר י. ספיר:

שאלה לי: בתיקונים שהציע גולדברג, יש הכנסה של כמה מלים ולעומת זאת - מחיקת מלה אחת, המעמידה בסימן שאלה את הנוסח הקודם שלו, ואולי מעוררת מחשבה נוספת אחת: כאשר הוא אומר: "ISRAELI FORCES" ואח"כ: "OCCUPIED IN THE RECENT CONFLICT" - פירושו, שאם באים אנו לטעון שגם כיבוש עזה על ידי מצרים והגדה על ידי ירדן, לא הוכרו על ידי אף אחד ויכולים אנו לטעון שאיננו מכירים בזה, וזה כיבוש בלתי חוקי, הרי בהקבלה ואיזון זה סותמים אנו על ידי כך כל טיעון כזה שלנו. כי ההחלטה אומרת, שמה שקדם או נכבש על ידי אחרים ולא ב: "RECENT CONFLICT" - זה מחוץ לויכוח.

אני שואל כאן שאלה ואיני קובע דבר. בתחילה דובר על "OCCUPIED TERRITORY", בלי להזכיר דבר. אני יכול לומר שעומד אני בפני קונטקסט של החלטות ואני רוצה לדעת אם זה הפירוש הנכון, ואז זה מסוכן יותר.

דבר שני: מחיקת המלה "MUTUAL", סותרת את עצם העקרון של הסכם שלום. כי נגד מחיקה זו אפשר לטעון: "RECOGNITION OF STATE" שפירושו, שלא הם יכירו בנו, אלא מישוהו יכיר בנו. וכתוצאה ממחיקת המלה "MUTUAL" בלבד - הם יכולים לטעון שלא התחייבו להכיר בישראל.

אבקש את הבקאים בדבר - להבהיר זאת.

איני מדבר רק על העובדה שיש הסדר וניסוח רק לגבולות מוסכמים. אך אם הם עומדים על כך, וזה יכול לפצות את המצרים, ודאי יש בזה מידה לא קטנה של מלכודת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר לשאול כאן שאלות רבות. זה נכון. אם ניקח בחשבון מה שאומר אבן, לא שמסנגר אני כבר עליו, אך אם אומר אתה דבריו בענין גבולות מוכרים ובטוחים, הרי אפשר לשבת ימים ולילות ושנים על ענין עזה. אותו הדבר לגבי הגדה: המרחק מהם לתל אביב 18 ק"מ בלבד.

המזכיר ע. יפה:

לשר ספיר: בענין "MUTUAL" - זה קשור בדבר שאינו קשור בגבולות. ובמקום אחר כתוב: "SECURE AND RECOGNIZED BOUNDARIES".

מר י. תקוע:

אולי כדאי לקרוא מה אומר בנקודה זו גולדברג.
הכוונה אינה ל-"RECOGNITION" מבחינת הכרה דיפלומטית, אלא הכרה בזכות קיום.
אקרא מה שהוא אומר (מצטט באנגלית את הקטע המתאים).

ראש הממשלה ל. אשכול:

ברור שאפשר לקשור כאן דברים רבים.

שר האוצר פ. ספיר:

כאשר לא כתוב "MUTUAL" - אפשר לפרש כמו שאומר

השר י. ספיר.

שר הבריאות י. ברזילי:

קודם כל, אומר לשר ששון: מה שלא נחליט כאן, איננו יכולים להחליט מתוך הרגשה קלה, שהנה - עדיין אף מדינה לא קיימה את אשר מועצת הבטחון החליטה. זה יכול להיות נכון. אך לא בחינם נאבקים אנו על כל פסיק ונקודה, כי החלטות מועצת הבטחון הינן נקודות מוצא של לחץ.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה שצריך לטעון - כל יהודי חייב לדעת בעל פה, אבל זה צריך להיות מודפס ב"סידור"...

שר הבריאות י. ברזילי:

נכון, אבל אפשר לסמוך על סעיפים אלה ולפנות למעשים רעים כלפינו. לכן, העניין די רציני בעיני.

שנית, השאלות ששאל השר י. ספיר, הינן נכונות ובמקום, לדעתי. אין ספק שהתיקונים שמציע גולדברג, הינם מכבידים ולא מקלים.

ומאחר ואיני רוצה להשלות את עצמי, אני אומר: הנקודה המכרעת היא, שיהיה ברור בהחלטה האמריקאית, מה שאומר גולדברג בעל-פה, קיום הקשר הסימולטני, הצמוד, או אפילו בין פינוי לגבולות חדשים: אין פינוי בלי גבולות חדשים. זה לא כל כך ברור כאן. אמנם יכולים אנו לפרש זאת, וגם זה לטובה, שהדבר כתוב כך, שהערכים יכולים לפרשו שעלינו לפנות תחילה את השטחים, ואנו יכולים לפרש שתחילה צריך לקבוע גבולות חדשים.

אם אפשר בנקודה זו להכניס תיקון, בעיני זה דבר מכריע.

שר הבטחון מ. דיין:

אם הערכים יסכימו לכך, שיש גבולות חדשים ויש שלום, ופינוי של השטחים שנתפסו באחרונה. נניח שהם אומרים: כתוב כאן הביטוי: "שטחים שנתפסו בקונפליקט האחרון"...

שר הבריאות י. ברזילי:

לא אלה..

שר הבטחון מ. דיין:

כן. נניח שהם מסכימים לשלום וגבולות חדשים, אז בבקשה, יאמרו: תפנו את השטחים.

שר הבריאות י. ברזילי:

כאן הנקודה המכרעת היא בעית "ALL OCCUPIED". מכיוון שלא כתובה המלה "ALL" - וזה דבר שגולדברג מיחס לו חשיבות, כי ההודים אומרים שיש לקשור זאת בתאריך 4 ביוני, בעוד הוא אינו אומר זאת ביחס לתאריך מסויים, אלא קובע רק את המשפט "ALL OCCUPIED"...

שר הבטחון מ. דיין:

הוא אומר: "OCCUPIED IN THE RECENT CONFLICT".

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל אצל לורד קארדון אין הפיסקה "SECURE AND

"RECOGNIZED BOUNDARIES".

שר הבריאות י. ברזילי:

אני הרי מקבל את הפירוש המחמיר של השר י. ספיר. אשאל שאלה אחרת: מדוע מחמירים האמריקאים את הדבר הזה. האם אינם מאמינים שיקבלו כאן רוב? הרי אינם מאמינים שיקבלו תמיכת האמל"טים לזה. מה רוצים הם להשיג בהחמרה זו?

ראש הממשלה ל. אשכול:

משונה הויכוח הזה בינינו: הוא אמר שהערכים יסכימו שיודיע שהם מסכימים לזה. ואז נותן לו הדבר סיכוי להיות רוב.

שר הבריאות י. ברזילי:

דבר אחרון: אני חושב שאיננו יכולים לתת את ה"או.קי." שלנו לשום הצעה, ולא מבקשים מאתנו זאת. עלינו לומר מה דעתנו, אבל גולדברג אומר שלא יעשה דבר אם נקים צעקה נגד ארצות הברית, ואז אומר אני: אם הברירה היא בין ההצעה האמלטי"ת והאמריקאית - צריך לתת להם להעביר את ההחלטה של האמריקאים. בזאת מסכים אני עם אכן - שמוטב ההצעה של ההודים מאשר של האמל"טים.

שר הבטחון מ. דיין:

אכן כותב, שגולדברג אומר שלא יגיש את ההצעה ללא השלמתנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אך ישנו עוד פסוק, האומר: אנחנו לא נחייב ולא נשלול, אנו נודיע ונגיד שהממשלה החליטה כך וכך וכו'.

שר הבטחון מ. דיין:

אכן אומר: הבה ניתן לגולדברג את השלמתנו עם ההצעה האמריקאית. אחר כך נודיע שישראל שומרת על מדיניותה. זאת הוא אומר. הוא אומר זאת בשלוש נקודות: פעם ראשונה, כאשר גולדברג אומר שלא יגישו בלי השלמתנו; פעם שניה, כאשר עושה אלימיניציה, מה צריכה להיות העמדה שלנו; פעם שלישית: מלבד

זאת אומר הוא, שוואשינגטון מחליטה וישראל מודיעה ששומרת היא על מדיניותה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אקרא מה בדיוק אמר: "מבחינתנו דין אחד לכל ההצעות: לא להתחייב ולא להזדהות עם אף אחת, אולם על סמך א' ו-ב' - נשקול שיתוף פעולה עם הנציג ועל בסיס האחרות - נסרב לשיתוף פעולה אתו.

שר הבטחון מ. דיין:

בתחילה נאמר בפירוש - מה לענות לגולדברג, כי גולדברג אומר, שבלי השלמתנו - לא יפעל.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נכון. אני מציע שכל אחד יקח את כל הקצוות יחד: כשם שמציעים לנו, שזה וזה יגיד גולדברג בעל פה, זה וזה אולי יכתוב הנשיא במכתב לראש הממשלה כאן, אזי יכול להיות שגולדברג שואל אותו: אם תאמר לי שלא אגיד - לא אגיד. אם אתה אומר שתשתוק, ואתה יודע שאעשה זאת, ואחר כך תודיע בפומבי שנשקול אם לבוא במו"מ עם השליח או לאו - הרי זו מערכת פסיפס, שצריך לבחון אותה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

צריך להיות ברור, שהאיום שאבן איים הערב, או היום, על מדינות אמל"ט, יש בו צד שני של המטבע, שאם במועצת הבטחון זה ייגמר בלי כלום ויועבר לעצרת - יהיה נגדנו שם רוב גדול, או יהיה רוב גדול בעד הצעת אמל"ט. כי הצעת אמל"ט פלוס אלה המצביעים בעדם בעצרת הקודמת - היא שהכשילה את ההצעה הערבית.

ואז מקבל אני את הקווליפיקציה של אבא אבן. איני חושב שבשלב זה עלינו לדבר על כך, שהחלטות מועצת הבטחון אינן מתבצעות כלשונן. זה קו שני של הגנה. עכשיו נלחמים אנו בקו ראשון. את הקו השני יודעים אנו תמיד, ובזאת אני מתנחם כל הזמן, שנמצאים אנו בקו ראשון.

ברצוני לומר, שבדבר אחד איני מסכים עם אבן, ביחס להצעה הבריטית. אני חושב שהוא נותן לה ציון יותר מדי טוב. אני סבור שההצעה הבריטית היא מאוד מסוכנת בשבילנו. כשם שהוא אומר שהוא מבכר את ההצעה ההודית על האמלטי"ת, אני מבכר את ההודית על הבריטית, ואז אומרים אנו: אין לנו אתכם מה לעשות ולדבר. ואז, עוברים לקו השני של הגנה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ואז זה עובר לעצרת.

שר הבטחון מ. דיין:

אם מתקבלת ההצעה הבריטית - זו תהיה עובדה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ביחס להצעה האמריקאית, אני בכל זאת סבור, שמר דיין מרגיש יתר על המידה את ההנחה שהשלמה והסכמה זה היינו הך. זה לא כך. גולדברג לא ילך למועצת הבטחון בלי שנאמר שהוא יכול ללכת לשם, אבל זה אינו מחייב אותנו. זה המצב. זה אינו אומר "הסכמה", ויש לזה אמפליקציות אחרות. נכון שכל הצעה אמריקאית שתתקבל - היא בשבילנו החלשה של הקו השני של ההגנה, כי אז נילחם נגד כל העולם, ובתוך זה גם נגד ארצות הברית או הצעה שהיא הציגה. זה בשבילנו רע מאוד.

שר החקלאות ח. גבתי:

אם כך, צריך אתה לבכר את הבריטית על האמריקאית. אני חושב שצודק השר יוסף ספיר, ביחס למחיקת המלה "MUTUAL". הדבר הוסבר ולא אחזור על הדברים. אבל מי שרוצה להתנחם בזה, שאפשר גם להסביר זאת, שהמלה "MUTUAL", מובנת מאליה, היא אינה מובנת מאליה, אחר שהוגשה ההצעה והמלה נמחקה. מחיקתה מאשרת לחלוטין, שזה שום דבר מלבד "MUTUAL".

התיקון הגרוע ביותר בהצעת ההחלטה האמריקאית, זו

מחיקת המילה "MUTUAL".

חסר לי דבר נוסף, שעמדתי עליו בדיון הקודם, שעד עתה נוסח ההצעה האמריקאית כזה, כאילו ישראל אינה קיימת. מדברים על ה-"EAST MIDDLE" ולא מזכירים את השם המפורש. אבל אם אנו מוזכרים בשם המפורש לרעה ביחס ל-"OCCUPATION OF TERRITORIES"; והביטוי "STATE OF ISRAEL" אינו מופיע בשום מקום, זה פוגע בנו.

אשר לצורך להכיר בכל המדינות ולחיות אתן בשלום - זה כתוב בצ'ארטר, אבל הערבים טענו הרי כל הזמן, שזה חל רק על מדינות, שהם מכירים בהן, ואינו חל על מדינה אחת - ישראל, מפני שלא הכירו בה.

במידה ואיננו יכולים להכניס את התיקון, שבמשפט האומר "RECOGNITION OF ALL THE STATES IN THE MIDDLE EAST", שיהיה כתוב שם: "INCLUDING STATE OF ISRAEL", אז במקום בו מדברים הם על "ARMED FORCES", יאמר שם: "THE ARMED FORCES OF THE STATE OF ISRAEL", ואז הערבים, בלי שיקבלו את ההחלטה הזאת, הרי גם הם מדברים על "ISRAELI FORCES" בעוד שאינם מכירים במדינה, ולפחות המדינה תיכנס כאן בתור "STATE OF ISRAEL".

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה דומה לאימרה: "חיים עם הגנב" ובינתיים השם "חיים" ישנו כבר כאן... מדוע אני אומר זאת: כי איני חושב שצריך להיות קשה מאוד, כאשר גודלכרג ילחץ שכאשר נאמר "STATE", יאמר בפירוש "ישראל". אותי מעליב כאשר אומרים "INCLUDING ISRAEL". אני אומר שצריך להזכר השם "ישראל" בין הארצות, ולא שיכירו בנו רק כאשר אומרים הם שצריך לשחוט אותנו, את ישראל ואז יאמרו "לשחוט צריך את ישראל". לכן, נדמה לי שקל יהיה יותר להשיג את הזכרת השם "ישראל", כאשר מדובר על מדינות האזור.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אם יהיה קל להשיג זאת - אהיה מאושר מאוד.

ישנה כאן שאלה טכסית: יהיה מאוד לא רצוי אם הנוסחה האמריקאית תתקן ובכל זאת לא תתקבל. אנו יוצאים אז עם דוקומנט אמריקאי, שהוא רע, ונוסף על כך, לא התקבל. לכן, לא נשלים עם התיקונים, אלא אם יהיה בטחון שבנוסח זה, יתקבל הדבר. אם לא יקבלו את התיקונים, וזה לא יתקבל ומתקבלת החלטה אחרת, זה גם דוקומנט נגדנו, שהוא המכסימום שהישגנו מהאמריקאים ונוסף על כך, לא נתקבל על ידי מועצת הבטחון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רוצה להזכיר: כולנו קראנו את הדברים פעם אחת בלבד, ועלי להזכיר לכם שהערבים יצטרכו לחתום לו תחילה, שמקבלים הם את הצעתו. אם ילך עם חתימת הערבים...

המזכיר ע. יפה:

וכן יהיה עליו לבדוק אם למהלך האמריקאי יש סיכויים. זה מוכיח שזו שאלה והוא חושב על הדבר.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני סבור שהניתוח של אבן לגבי ההצעות השונות וסיווגם - הוא נכון. אך דומני שהדבר החשוב ביותר מבחינתנו הוא, לא להזדהות ולא להשלים ולא להסכים להצעה האמריקנית ולהניח לעצמנו אפשרות של תמרון, לאחר מכן, מבלי שידינו תהיינה קשורות באיזו צורה שהיא להסכמה.

נעשית, הרי, מלאכה אקטיבית של הכשלה בקרב אחרים, אולם הואיל ודבר זה פירושו כאילו יש מו"מ, וישנה הידברות בינינו והאמריקאים, הרי חשוב שהם ידעו, שאנו מסתייגים; הואיל ויש בזה כמה דברים חמורים, והיות והאמריקאים אומרים שלא יגישו הצעה זו, אלא בהשלמתנו, מוטב שההצעה לא תוגש ונהיה חופשיים לתמרונים, מאשר תוגש, כאשר ידינו קשורות ויוכלו לומר לנו אחר כך, "אתם הסכמתם, השלמתם".

אני מסכים לסיווג, ואם צריך שהצעה אחת מההצעות תתקבל - טוב יותר שתתקבל ההצעה האמריקאית, ואם לאו, מוטב שתתקבל ההודית, מאשר ההצעה הדרום אמריקאית. אבל הדבר הגרוע ביותר בעיני הוא זה, אם תהיה איזו אפשרות או צורה שהיא, או אם יוכלו לומר לנו, שההצעה האמריקאית הזאת, שיש בה מה שיש בה, נעשתה בהסכמתנו, או השלמתנו, או בלי הסתייגותנו, או בכל צורה אפשרית אחרת.

כאן אומר אני בגלוי, עוד לפני ששואלים אותי, שאם עומד אני בפני ברירה, שהאמריקאים יאמרו לי: או שנגיש הצעה זו, כאשר אתה אומר שאתה משלים אתה, או שנמנע מלהגיש זאת - אני בוחר חופש תמרון על פני השלמה. בכל מקרה, אסור שנהיה במצב, בו יגידו לנו אחר כך, אחרי הכל, שהגישו זאת בהשלמתנו או בהסכמתנו או בלי הסתייגותנו.

השר י. גלילי:

דווקא הזכרת הערכים נותנת משמעות להחלטה זו ועושה אותם שותפים לפירושים.

שר התחבורה מ. כרמל:

מלבד האספקט הבינלאומי, ובנוסף לו, שדומני שהדבר החשוב ביותר הוא, שידינו תישארנה חפשיות, ותהיה לנו אפשרות תמרון, אני חוזה גם קשיים גדולים בפנים, ואפילו משברים חמורים בתוך העם, ללא שום הכרח, בטרם זמן. יתכן שמועד הקונפליקט הממשי עדיין רחוק מאוד, והוא אולי יתרחש עוד אי פעם, ויתכן ולא יהיה מפלט ממנו, ואנו מקדמים אותו כך, וללא כל סיבה יסודית.

במידה ויש לנו אפשרות להשפיע על ההצעה האמריקאית, אני חושב שהדבר החשוב ביותר הוא ענין ה"RECENT CONFLICT". אם אפשר לשנות בזה משהו - אני רואה בזה דרגת חשיבות עליונה, ללא שום השוואה עם ה"MUTUAL RECOGNITION". וזאת, מטעם פשוט, שאם מדובר על "OCCUPIED TERRITORIES", בלי שיצביעו על כך, שהכוונה לכיבוש האחרון, זה נותן לנו מרחב.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אתה מתכוון לכך, שעל הנגב יהיה ויכוח?

שר התחבורה מ. כרמל:

אני מתכוון לעזה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אך הדיון יכול להיות על הנגב.

שר התחבורה מ. כרמל:

אז הכל פתוח לדיון. אני מציע להתרכז בזה, הואיל ויש לזה חשיבות אופרטיבית, כאשר ואם יתחיל בינינו מו"מ, מאשר ענין ה-"MUTUAL RECOGNITION".

דבר אחרון, אם תתקבל ההצעה האמריקאית, בהסתייגותנו, ואי אפשר לומר שמקיימים אנו פעילות אצל החברות האחרות כדי להכשיל את ההצעה האמריקאית, אלא נאמר שאיננו יכולים לקבל זאת. אם בכל זאת יתקבל הדבר - אני רואה ערך רב להשיג פירוש מוסמך ורשמי, בדרג הגבוה ביותר, להצעה זו, שיהיה תואם לפירוש שניתן כבר על ידי שיחות עם גולדברג, בדרג של הנשיא עם ראש הממשלה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

שעה שגולדברג דורש מאתנו השלמה לענין,

ראש הממשלה ל. אשכול:

הוא שואל.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

כלי זה אינו מוכן להגיש את הדבר, כפי שהבינותי, והוא חשוב שיקבל השלמת הערכים להצעה שלו, פרוש הדבר שאם אנו לא נסכים, לא יגיש זאת.

השאלה היא מה יהיה אז מצבנו? ההצעה ההודית כאילו נכשלה, ולא באה בחשבון. נוח להם יותר להצביע בשביל ארגנטינה ובראזיל.

שר הבריאות י. ברזילי:

אלא אם אנחנו נשכנע את אמל"ט שיצביעו בעד ההצעה

ההודית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

נעים לאחרים יותר להצביע בעד הצעת ארגנטינה מאשר הודו. לכן, זה אינו בא בחשבון.

הבעיה העומדת בפנינו (אם האמריקאים לא יביאו הצעתם) שהם עלולים לקבל את רב הקולות. זו הבעיה העומדת בפנינו. אילו בטוחים היינו שאפשר להכשיל את כולם, הייתי עושה זאת. אבל אם לאו - אני צריך לבחון מה טוב יותר בשבילנו.

עלי לומר כאן: ההצעה האמריקאית מבטיחה בכל זאת, ששום דבר לא יעשה, כלומר: גם אם כותבים בהצעה "OCCUPIED TERRITORIES", אין זה מחייב אותנו לסגת, אם לא הישגנו את תיקון הגבולות. דבר שהם עצמם אומרים באותה הצעה.

אנו מעונינים עתה להגיע למצב שנוכל לעמוד באותם מקומות, בהם נמצאים אנו כיום. אני חושב שהאמריקאים נותנים לנו את האפשרות הזאת. אילו הכשלנו את כל ההצעות, היה זה טוב בשבילנו. יכול להיות שגם ההצעה האמריקאית, אם תקבל, פירושה הכשרת כל ההצעות, כי הם לא יכריחו אותנו לעשות דבר שהוא נגדנו.

אני מבין שבישוב הדבר לא יתקבל באהדה. אני שומע כבר עתה, מה התגובה לדברים שאמר אבא אבן, שנצטרך לוותר על שעל אדמה פה ושם, שיש לזה הדים חזקים. וודאי תתפרסם כותרת גדולה בעתונות, וייכתב שם: מה אמר אבא אבן?!

לדעתי, אנשים אחראים צריכים להסביר לציבור מה המצב, לא יכול להאמר בגלוי, אבל צריך להסביר בכל מפלגה ומפלגה, מדוע עשינו את כל הדברים הללו. יתכן שכל השאלות הללו אינן אקטואליות, כי הערבים לא יסכימו להציעו זה, ואז גולדברג לא יגיש אותה, כי גם בלעדי הסכמת הערבים - לא יגיש את ההצעה, והגשתה תלויה בכך אם יסכימו או לאו לנוסח שלו. אם לא יסכימו - הרי למרות השלמתנו - לא יגיש אותה. הוא רוצה לקבל על הנוסח הזה את הסכמת הערבים, ואם לא יקבלה - הרי ישנו כאן גם צד שני בעניין, בשעה שאנו דנים כאן, אם נשלים כאילו עם ההצעה, או לאו, הרי ההצעה כולה עומדת בסימן שאלה גדול. לכן, במידה וישנו סיכוי כלשהו שהערבים יסכימו להצעה - עלינו להיות מוכנים לבוא ולומר: אנחנו איננו מקבלים את ההצעה.

לדעתי, עלינו לקבל את האחריות ולומר לגולדברג, שנשלים עם ההצעה, באם יחתמו הערבים על כך, אבל תדע (וזאת עליו לדעת), שלא נוכל לקבל הצעה זו, במידה ולא תהיה מבוססת על חמשת הסעיפים שג'ונסון דיבר עליהם. עלינו לחזור ולומר זאת לגולדברג.

על כל פנים, לא הייתי רוצה שנופיע במועצת הבטחון ונאמר להם: כשם שאחרים לא קבלו את הצעתכם, גם אנו לא נקבל אותה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הוא אינו מציע לומר זאת.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הוא אמר, שנודיע להם שאנו לא נקבל זאת, כשם שרבים לא קבלו את החלטותיהם. לדעתי, אין צורך לעשות זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זאת אומר הוא לעצמנו: "תפיסת הרע במיעוטו, תוך הבאת שתי עובדות בחשבון. איננו צריכים ליצור תקדים בינלאומי, שאמנם צריכים אנו למלא הכל, וכן עלינו לקחת בחשבון כל האמצעים והשיקולים של האו"ם, כפי שהתגלגלו עד עתה - זה בבחינת נס שאין לו תקדים."

שר התחבורה מ. כרמל:

הוא אומר שאם או"ם מחליט נגד האינטרס הלאומי

שלנו...

המזכיר ע. יפה:

כאשר הבהיר זאת, אמר שאין צורך למדינה לקבל החלטה הפוגעת באינטרס הלאומי שלה, והוא חושב שעלינו לומר זאת באו"ם.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מדוע עלינו להתגרות? מדוע להודיע מראש שלא נקיים, אם חשובים לנו לא לקיים? אם לא נקיים ונודיע על כך מראש, תהיה זו התגרות לא קטנה. לכן, לא צריך לומר זאת. לדעתי, הערבים רחוקים עדיין מלהסכים להצעת גולדברג. איני מעלה על דעתי שיסכימו לה, ולכן: לשם מה ליצור מצב שיבואו אלינו ויטענו שאנחנו הכשלנו זאת? ראשית כל, נקבל זאת עם חתימת הערבים, ורק אז, אם אמנם יקבל גולדברג חתימתם, נגיד לו שמסלימים אנו, אבל שידע מה עמדתנו, ואין צורך לומר אותה מעל הבמה שם. נסביר לו שלא נוכל לקיים זאת, במידה ולא יהיה הדבר מבוסס על חמשת הסעיפים של ג'ונסון.

כאשר באים אנו לדבר עתה על כך, שישנם כאלה שלא קיימו החלטות או"מ, הרי גם אנו לא קיימנו אותן בזה שלא קבלנו את הגבולות שהוחלט עליהם בלייק-סאקסס, את הנגב כבשנו...

שר הבריאות י. ברזילי:

אחרי שתקפו אותנו.

שר התחבורה מ. כרמל:

ההחלטות בענין הפליטים.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

ראש הממשלה ל. אשכול:

פער לוז דאס אוף אונדז.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זו החלטה חמורה ביותר, אבל למען מצפוננו יהיה נקי, ושלא נעמוד בפני הבעיה - שמא הבאנו לכך שתתקבל החלטה ארגנטינאית, מוטב שנגיד לו, שנשלים עם הערבים יחתמו ואז יהיו ברשותנו שנים רבות להתווכח אתם על השלום והגבולות. יתכן שעל ידי מלה זו או אחרת, כלפי חוץ זה עושה רושם, אבל התוכן הוא אותו: הם לא יוכלו לזוז וכן אנו לא נזוז.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא תפסתי משהו בסוף פסוק: מה אתה מציע בנוסח

מגובש?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

במידה ועומדת בפני השאלה האם להכריע לטובת ההצעה האמריקאית או הארגנטינאית, אני אומר: למען מצפוננו יהיה נקי, נקבל את הצעתו של גולדברג, אך נודיע לו, שלא נוכל לקיים זאת, כי אנו עומדים על חמשת הסעיפים של ג'ונסון. אם אומר אתה שהם ישנם בתוך הצעתך, נעמוד עליהם. כך נאמר לו ועליו לדעת זאת. זו הצעתי.

לא הייתי רוצה שנהיה אלה שיוכלו לטעון נגדם שגרמו שהחלטה הארגנטינאית תתקבל, כי אילו הסכמנו להצעה האמריקאית, לא היתה מתקבלת ההצעה הארגנטינאית.

לדעתי, הדבר לא יפגע בנו למעשה. אולי יבואו אנשים וימצאו פגם במילה זו או אחרת. אך למעשה נוכל לעמוד בתוקף על כך, שלא נזוז כל עוד הגבולות אינם מסודרים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם אינני טועה, ההצעה האמריקאית המתוקנת לרעה, בצירוף הדברים של גולדברג, שאמר ושעוד יאמר, בצירוף הדברים של אבן שאמר, ושהוסיף שעוד יוכל לומר, זה בעצם מה שאתה מציע (וזה בצירוף האגרת, שאינה עדיין בכיס, ולא ידוע מה כתוב בה). אתה אומר, שבמצב הזה, מכל הרעות, זה הרע במיעוטו.

אך עלי לומר כאן דבר נוסף: יכול להיות מצב, כפי שהיה כאשר פנו בקשר לנשק: הארימין אמר בשם הגבורה, שאם אשכול לא מסכים - לא יתן. חשבנו ואמרנו: הוא יכול להשיג נשק אצל אחרים. אבל יכול להיות מצב, וזה צריך להבריק לאבן, ולהעביר לו את המחשבה הזאת, שג'ונסון, שהינו רגיש עתה לצד הציבורי בנושא היהודים, לקראת הבחירות, בו יהיו ניואנסים עדינים. אנו שומעים זאת מגולדברג, ואומרים: שמענו. ואז, יאמר אבן: לנו ישנה עמדה של ממשלת ישראל, היא פורסמה, וזו העמדה שלנו. מכסימום, לא נילחם בציבור נגדכם. נשתף פעולה עם השליח ונראה, נשקול, כלומר: הוא בעצמו כמעט אמר זאת, וזאת, בזמן שהוא יכול להגיד לנו: טוב, אינכם רוצים - בבקשה, לא אגיד זאת. אך אז יהיה מה שיהיה - תתקבל החלטת אמל"ט או ההחלטה ההודית וכו'.

על כן, ניקח בחשבון, שאף אחד לא יתבע מאבן שיגיד: אנחנו משלימים עם זאת, או אנו מקבלים את הדבר. הוא עצמו אומר זאת.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אבל אם יקבל חתימת הערכים להצעה שלו - מה יהיה

אז?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם יקבל, יקבל. כאן אומר השר שפירא משהו, שבמובן מסויים - זה גרוע יותר, כי גם הם יופיעו אצל ג'ונסון ויאמרו לו: הרי חתמנו לך.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יש לדאוג שהגבולות יהיו בסדר. גולדברג אומר שכל הסעיפים קשורים כאן אחד בשני. איננו צריכים להחמיר על עצמנו.

שר האוצר פ. ספיר:

א. אלה עדיין אינן החלטות של אבן. כל המדובר כאן - אלה יסודות להתדיינות עם ההצעה על שליחת שליח לאזור, וזה הרקע להתדיינות זו. לגבי הביטוי "INCLUDE ISRAEL" - הייתי רואה זאת כעקרון. מדובר כאן שלוש-ארבע פעמים על כל המדינות באזור: על גבולות המדינות, וברור שללא מדינות - אין גבולות כאן.

ב. אינני מעלה על דעתי שהערבים יחתמו על זה לגולדברג.

ג. אני מסכים עם כרמל, שצריך לדבר, ועכשיו מדברים כבר על תיקונים. בתחילה אמרו לנו שתיקונים אין, אלא ישנה הצעה. עכשיו מדברים על תיקונים. על תיקונים אפשר להתדיין.

הפסוק "IN THE RECENT CONFLICT" - זה פסוק רע. עתה אומרים לנו שההצעה הארגונית טובה יותר. אנו רוצים להכניס תיקון והנקודה הזאת אינה טובה לנו באותה הצעה. לכן, אפשר להתדיין על כך.

איני מדבר כאן על מה צריך להסביר לאבן, אלא מה שהוא נאם - זה חלק מהעניין. במברק קצר אחר מדובר על כמה חידושים, שעיקרם בסוגית הגבולות בנאום גולדברג. לדעתי, אלה דברים חשובים.

אני מבין שהזכירו את שמות שני המקומות בענין המים, כי באחת הישיבות הקודמות אמר שר הבטחון, שהם אינם חושבים מקומות אלה למים בינלאומיים. דומני שעתה מזכירים שני מקומות אלה כ-"WATERWAYS".

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא כתוב שאלה שני המקומות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מדבר על הפירוש.

שר התחבורה מ. כרמל:

"WATERWAYS", זה הכל, מלבד מה שנמצא מולם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הצעתי היא, שהיות ומכניסים תיקונים, והענין הזה הוא לדידם - בין השלמה ומלחמה, בין מאבק והשלמה, ובין אלה הרי יש עדיין פירושים שונים. לכן מציע אני להכניס כהצעה, שאמנם את ישראל כמדינה לא חשוב כל כך להזכיר כאן, אבל כאשר מדובר על מים בינלאומיים - יוזכרו מיצרי טיראן והסואץ. על כל פנים, כך יתברר הדבר.

המזכיר ע. יפה:

ביקשנו זאת והסבירו לנו שאינם יכולים להכניס שום

תיקון נוסף כזה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אם מבקשים השלמתנו, זה יסוד הענין למריבות וצריך להזכיר זאת ויש מי שיכול לפרש את הדברים, במידה ואינם כתובים. איני מאמין, שגם בלי זה יחתמו הערבים על המסמך הזה, ולדעתי, לא יצא מזה דבר.

איני חושב שמה שרוצים יותר - זה טוב יותר. כל החיים וגם הפעם, איני אומר שעלינו לומר שמשלימים אנו עם זה. עלינו לומר שאנו ישראל ואתם - אמריקה, אינכם יכולים לומר לנו שנשלים. אתם יכולים להציע זאת והערכים יחתמו על כך, כאילו, ועלינו יהיה לומר, שכמובן שבין ההצעה ההודית והאמל"טית, או הבריטית - זו הטובה ביותר. אבל איננו מסכימים לכך. אחר כך יתברר אם יכניסו שלא נשלים או לא יכניסו זאת, כלומר: שאיננו מסכימים אתם. אבל אם נילחם נגדם - לא נצא נגדם כפי שיוצאים נגד ההצעה ההודית, אמל"טית או הבריטית.

היות וזה בכלל לא סוף פסוק, וכאשר בא השליח, יש פירושים ובידורים, הרי נכון שלערכים יש פירושים, אבל גם לנו ישנם פירושים ולא רק פירושים. זה אינו מבטל את נאום ג'ונסון בין חמשת הסעיפים; זה לא מבטל כל מה שאמר לאבן. הוא אמר שהצעתו היא זו, עם חמשת פירושים אלה; חשוב לומר כל זאת לגולדברג. אבן יאמר לאחר זאת שאנחנו נקבל את השליח, אבל לא על יסודות אלה.

ולבסוף, ברצוני לומר, שאני בכל זאת חושב, שלאחר שזה משתנה בכל חצי שעה, הרי על אבן להחזיק אותנו בתמונה ולשמור קשר אתנו כל הזמן, אבל יכולים לתת לו יפוי כוח, כולל המשלחת, לפעול כהבנתו. כי עלול להיווצר פער של רבע או חצי שעה, בהם עלול הכל להיגמר בכי רע, או רע יותר מכפי שרוצים אנו. איני רוצה שניקח את האחריות להתפתחות זו עלינו. כאשר נותנים למישהו יפוי כח, אין פירוש הדבר שנמסר לו "קארט בלנש" לכל הימים. זה מכביד ומחייב יותר מאשר השארותו בלי יפוי כח, כלומר: אם צריך אני לבחור במצב זה או באפשרות שנאחר להעביר לו תשובה, הרי ברגעים מסויימים בוחר אני ביפוי הכוח, שיהיה בידו.

אני נגד השלמה ואני בעד שני שינויים לפחות: לרכך ולמצוא ביטוי אחר במקום "RECENT CONFLICT". אני בעד פירוט דרכי המים הבינלאומיים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אם יסכימו לכל התיקונים הללו, הרי אפשר גם להסכים למלה "השלמה".

שר המשפטים י.ש. שפירא:

איני אומר זאת. כאשר הוסיפו כאן את המלים "ISRAELI", אמרו זאת בסמיכות למלים "FORCES". (א) אני נגד המלים "IN THE RECENT CONFLICT". (ב) בעד פירוט שני דרכי המים - הסואץ וטיראן, ואם אפשר - שיפרטו גם את הנתיב השלישי; (ג) הוא יכול להבין שאיננו חייבים להשלים, שבליט ברירה זה הטוב ביותר, אבל איננו משלימים עם זה; (ד) כאשר השליח בא, זה מוציא את הענין מהסכנה, שיבוא לעצרת. אני בעד זה שנמצא דרך לסיים זאת בלי השלמה שלנו ובלי להחזיר זאת לפלנוס, שזה גרוע יותר.

מר א. לוריא:

בנאום של גולדברג אתמול, בדברו על גבולות ומים, אמר מה חושבת ממשלתו בענין זה: "PEACE AND REQUIRED GUARANTEE". פירוש הדבר, באופן הברור ביותר, שזה כולל את תעלת סואץ.

שר האוצר פ. ספיר:

אליבא דמי שחושב שיש דרכים חפזיות במים - אם הדבר כתוב - הינו חזק יותר.

שר הבטחון מ. דיין:

בהצעה זו היה כתוב פעם "AGREED" ועכשיו מחקו זאת.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

זה היה בתשובה לטיטו.

מר א. לוריא:

הדגש הוא על "A JUST AND LASTING PEACE". וזה מופיע בפסקה האחרונה של ההצעה האמריקאית.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בחמשת הנקודות של ג'ונסון עדיין לא מובטחים הגבולות כנתינתם בהפסקת האש.

השר י. ספיר:

אף פעם לא חשבנו ולא רצינו להסתמך על חמשת הנקודות ולא התכוונו לומר: אנו מסכימים לכך, משום שזה מתאים לנו או מתנגדים לכך, משום שאין זה מתאים לנו. לא ראינו בחמשת הנקודות את האידיאל של כל פתרון בשבילנו.

שנית, ארצות הברית הגישה אז הצעתה ואנו דנו בה. ניסחנו גם החלטה, שעוררה רוגז, ותיקנו אותה. אמרנו שביחס לזה - לא אמרנו שנקבל ולא אמרנו שלא נשתף פעולה. ניסחנו עמדתנו בחיוב, שאנו בעד סעיפים א, ב, ג, וכך הדגשנו דברינו כמה פעמים.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אכן רוצה לנאום על כך עכשיו.

השר י. ספיר:

אני מדבר על המצב שנוצר הערב. ידענו אז, שיכולות לבוא אפשרויות של תיקונים בהצעה האמריקאית. אמרנו במפורש, שאיננו רוצים שיהיו תיקונים בה. אם יבוא - זה משנה לגמרי את כל המצב.

להצעה האמריקאית האורגינאלית אמרנו, שלכל היותר לא נגיד שנשתף פעולה, כלומר: נעשה הבדל בין זה וההודעה, שם נאמר במפורש, שלא נשתף פעולה. כאן אנו אומרים הכל באופן חיובי.

לגבי ההצעה החדשה: דבר אחד חמור כאן, והוא - פירוש ההשלמה שלנו: תהיה לנו אפשרות לומר לערבים, שהוא יבקש אותם לחתום על כך, שאין כאן אי הסכמה, אלא בולעים זאת. אני שואל עצמי על מה מוותר אני בתיקון זה, בין אם יתקבל הדבר או לאו.

מסקנתי, שאני מוותר בזה כבר על אחד העקרונות מכל ההחלטה שלנו, שהפעם אנו רוצים לזכות בשלום על יסוד של חוזה שלום.

לי נראה, מחוץ לבעיה זו של "ISRAELI ARMED FORCES", ו-"RECENT CONFLICT", שיש בזה כל מיני סיבוכים אפשריים, דבר נוסף: כל הדיונים בעצרת האומות, כל הנסיונות לגנות אותנו, באשמה של כיבוש שטחים, לא קבלו רוב. יש לי רושם שהפעם הנסיון להכניס את המלים הללו, אם בצורה לגליסטית או

בצורה פוליטית, זה מתכוון לומר, שמזכירים רק אותנו, ללא כל קשר עם איזה דבר שהוא בעבר, שבכל התקופה הזאת היה אקט אחד, תוקפני, שנעשה על ידי צה"ל באזור זה. וזה משנה, לדעתי, את העובדה, שיש לה משמעות משפטית, שעצרת האומות לא קבלה כל הצעות של גינוי או דרישה לנסיגה. והפעם מדובר בכירור על נסיגה, ולא חשוב אם זה מותנה אחר כך במשהו, בה בשעה שעצרת האומות לא אישרה אף פעם איזו דרישה שהיא לנסיגה של כוחות צה"ל.

דבר נוסף: מאוחר כבר להתערב אם תתקבל או לא תתקבל החלטה; אם תתקבל החלטה זו או אחרת, שלא נוכל להשלים אתה - לא נשתף פעולה, בין אם היא גרועה ביותר או פחות גרועה. נסחוב את המו"מ בהצעה הנוחה ביותר במשך חודשים ושנים, כפי שנאמר.

אתם מתארים לכם שהעצרת תשב ולא תעשה דבר, ואיש לא יעורר את הבעיה, ויתן לנו לגלגל זאת לפי החלטת מועצת הבטחון? הרי מישור יעלה זאת ואז, במקום שזה יבוא בעוד חודש - יקרה הדבר אחר כך. השליח ידווח שאינו יכול לעשות דבר, ואז ידונו על כך שוב באו"מ.

היתה כאן דעה של השר ששון, שמוטב לנו שתתקבל הצעה כזאת, שזה לא יובא בצורה זו לעצרת. ואז יובא הדבר בעצרת הבאה.

אני חושש מדבר נוסף: אמרנו שרוצים אנו הפעם להגיע למצב של שלום. מה שמנסים לתקן בהצעה האמריקאית, יכול ליצור מצב מוזר מאוד: יהיה מו"מ על גבולות, מבלי שתהיה הכרה במדינת-ישראל. אני חוזר כך למצב של הסכמים על שביתת הנשק.

שר הבטחון מ. דיין:

הוא מדבר על "LASTING PEACE".

השר י. ספיר:

זו אימרה אבל לא תנאי. ברגע שמוותר אני על העקרון, שרוצה אני שהם יכירו בקיום מדינת-ישראל (לא או"מ, אלא הערבים) ומצב המלחמה נובע מאי הכרתם זו, המכסימום שהם מסכימים לעשות - זה ויתור (ולא נאמר לצמיתות) על מצב המלחמה. אך כאשר נותן אני להם אפשרות, בהשלמתי, שלא יכירו בנו - מה החידוש כאן?

העניין כולו בכך, שאחרי מלחמה זו חשבנו שיבוא האו"מ ויאמר לערבים, שהם חייבים להכיר במדינת-ישראל, ועל ידי הסכמה לנוסח כזה - מסכימים אנו שיתחמקו מכך. ומחר נעמוד שוב בפני אפשרות של חידוש המלחמה. על יסוד טעון זה - כל אפשרות תיקוני גבול יהפכו להסכם שביתת נשק בפועל.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אחר שלום לא יוכלו להכריז על מלחמה.

השר י. ספיר:

הרי הכרזנו שתנאי יסוד הוא חתימת חוזה שלום, על ידי מו"מ ישיר. לא אמרנו שנדחה או נקבל תנאים שלהם. אם גולדברג יציע הצעה, מתוך כך שנודיע הברירה שלנו, שיש לנו עמדה, או נחזור על העמדה החיובית, או נאמר לו שלתיקונים אלה איננו מסכימים באמת, שיעשה זאת. אבל לבוא, לפי ההצעה, ולומר שלא השלמנו, אבל בידיעתנו הוא הגיש הצעה זו לערבים - איני שולל את האפשרות שהערבים, על ידי האמתלה של תיקון אחד, יציעו מחר תיקון שני, ועוד אחד, ועוד משהו פה ושם, והמצב יהיה כזה, שההצעה האמריקאית תהפוך להצעה, שתקבל הסכמת הערבים.

תרשו לי לומר כאן דבר אחד: איני מוציא מכלל אפשרות אינטרס אמריקאי, שהוא לגיטימי ביותר בכל הקונטרונטציה ביניהם ורוסיה, מאחר ואין סיכוי להסדר ביניהם בענין המזרח הרחוק, שיסכימו לקבל הסכמת מצרים, אפילו במחיר מסויים. לא שמעתי עדיין שהם מבקשים הסכמת רוסיה, אלא מצרים בלבד. איני יודע אם זה נכון, אבל שמעתי, במקום מסויים, שלמעשה היוזמה להגיש הצעה כזאת מצד אמריקה, היתה על פי בקשה מצרית. עד כמה שנראה הדבר מוזר, שפנתה וביקשה מאמריקה להגיש הצעה, אמנם - לאו דווקא זאת. הדבר נעשה ביוזמה מצרית, ואחר כך, מסיבה זו או אחרת, נסוגו מזה.

בשבילנו קובע כאן הדבר, שיכולים אנו לעמוד במצב, שלפני שנגיע לאיזה דבר בעל משמעות, כבר מוותרים אנו על עקרונות, שבלעדיהם כל הענין מקבל משמעות אחרת.

ב-7 בנובמבר צריך היה להתקבל מכתב מהנשיא, או נאום של גולדברג. היה נאום. אנו אומרים שרוצים אנו שלום, כדי שיהיה חוזה שלום, שלא יהפוך להיות פיסת נייר, כי רוצים אנו ליצור מציאות כזאת או אחרת. כאשר מדבר אתה על כך, שלא נוותר על רצועת-עזה, פירוז סיני ושמירת כל רמת הגולן בידינו - על זאת יכול אתה לעשות גם חוזה שלום. הוא יהיה מובטח גם אם ירצו לבטל אותו. אבל כאן אני מוותר על עצם העקרון היסודי שלנו, ואני חושש שאנו נכנסים למלכודת.

הצעתי שנחזור לעמדה שהיתה לנו בפעם הקודמת, כאשר צפינו מראש לעשות תיקונים ואמרנו שלא ניכנס יותר לויכוח על שום תיקונים, ואנו קובעים עמדתנו החיובית ואומרים שזו דעתנו. זה היה מסמך על הודעת אבן, שיקרא את ההצהרה הזאת באזני האו"ם.

שר המשטרה א. ששון:

אבל אז לא היתה ההצעה האמל"טית.

השר י. ספיר:

את ההתפתחות איש מאיתנו לא צופה. אומרים אתם שיש חילוקי דעות האם הערבים יסכימו לכך או לאו. אם יסכימו - אני חושש שלא רק שהופכים הם חלק מזה, אלא השלמתנו הופכת אותנו אחראים לדבר, שלא הסכמנו לו מראש.

דבר נוסף: אם אני צריך להיות מוכן לכך, שאודיע או מראש או אחר מעשה, שלא נוכל לקיים ולא נקיים, בתוקף כל הפרצדנטים הקודמים, החלטות מועצת הבטחון - מוטב לי שאהיה במצב כזה, שלא הסכמתי לדברים, שיכבידו עלי עוד יותר את האפשרות לעמוד במרי זה. בהצעה האמריקאית, באם משלימים אנו אתה, יש משום קבלת הדברים, אם יציעו זאת - אנו בעמדתנו; יבטלו את הדבר - ודאי טוב. הרי החלטנו להודיע מה שהודענו כאשר היתה ההצעה האמריקאית, בלי תיקונים אלה. היא היתה טובה יותר אז, ואיני חייב לעשות יותר ממה שעשיתי כאשר היתה טובה יותר, במידה והופכת היא להיות גרועה יותר. אם אפשר להחזיר את הדברים לקדמותם - נוכל לעמוד על עמדתנו. אם לאו - ודאי שצריכים אנו לעמוד על עמדתנו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

ומה אחר כך?

השר י. ספיר:

איש מאיתנו אינו יודע זאת. אבא אבן אמר, שאם נתקבל ההצעה ההודית, היא הפחות רעה, כי כאן ברור שאיננו מקבלים אותה. אם נתקבל ההצעה האמריקאית עם התיקונים - אמרנו שלא אמרנו שלא נשתף פעולה, ולא אמרנו שלא נקבל אותה, אלא עמדתנו היא זו וזו וננהג לפיה עם השליח שלהם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה חושב שאמרת דבר שונה מזה שאמר אבן? לצערי או לשמחתי, אתה מסכים למה שהוא אמר. עלי לבקש את מר תקוע להתייחס ולגבש מה אמר אבן וכיצד הציע לנהוג שם. הוא אומר בדיוק אותו הדבר, אלא צריך אולי לחזק אותו ולומר לו: עמדתך ידועה, אין לנו יותר מה להגיד.

הם עשויים לשאול אותנו: האם תגידו ליהודים לקרוא "גאוועלד" נגדנו, או לאו? כאן הוא יהיה במצב מסויים, אך הוא אומר שמכל הרעות - זו הרעה הקטנה ביותר. הוא אומר לנו, שזה אינו מחייב אותנו למלא הכל אחר כך (ואינו אומר שעלינו להגיד זאת עכשיו). בטלפון אמר לנו שוב משהו. הוא אמר: גולדברג אמר ויאמר מה שיאמר וכן אבא אבן, ויהיו הסברים, פירושים. יהיה מכתב וכו'. לכן, ענין זה של חתימת הערכים - צריך להסביר לו זאת, האם על ידי כך אינם נעשים תובעים חזקים יותר לענין, כי הם חתמו על זה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רואה שהשר פ. ספיר עוזב את הישיבה והשר ארן עזב כבר את הישיבה, ולדעתי, הפרשנות הזאת, שהושמעה כאן - אינה נכונה.

שר האוצר פ. ספיר:

אני מקבל את מה שאמר ראש הממשלה וחייב לעזוב את הישיבה. (שר האוצר עוזב את הישיבה).

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה לעשות פרפרזה על מה שקראתי בעתון, שאבא אבן אמר בטלביזיה האמריקאית. הוא אמר: "איני מתיירא מהנצים ולא מהיונים, אלא מבנות היענים אני מתיירא".

מי שיודע את הפסוק האורגינאלי - מבין את הפסוק. מה שעלולים אנו לעשות היום, לדעתי, זה יהיה גם כן מעשה בת-יענה. אנו, כאילו, איננו רוצים לקרוא את מה שכתב לנו אבא אבן.

אני מציע שנשלח לאבן מברק כזה: "עם כל רצוננו להכשיל את ההצעות הגרועות יותר וידיעתנו שרק האמריקאים מסוגלים לעשות זאת - עלינו להבהיר לממשלה האמריקאית, שמדיניותנו מבוססת על מו"מ ישיר, חוזה שלום וכן הלאה".

ומדוע: יכול להיות שהפרשנות שלי אינה נכונה, אבל זאת הבנתי: איני מתאר לעצמי שכאשר גולדברג היום במיעוט - ירצה לבוא למועצת הבטחון ולהניח הצעה, שתקבל רוב, שיעשה זאת ללא הסכמת הצדדים. הוא אמר זאת לנו והטעים, שמהערכים ידרוש חתימה, אבל אבן אומר שלא יגיש זאת ללא השלמתנו.

גולדברג יאמר שזו ההצעה האמריקאית, ובכיסו הסכמה ערבית והשלמה ישראלית. אנגלית ודאי שאיני יודע כמו אבא אבן, ואולי גם לא עברית, אבל בין השלמה והסכמה - אין הבדל כאן.

מה שמציעים האמריקאים, לדעתי, זה בניגוד גמור לכל העמדות העקרוניות שלנו, זה פשוט ההיפך הגמור. יכול להיות שהפרשנות שלי מחמירה מדי, ואז יבואו ויתקנו אותי, ואז אשמח. אני חושש מאוד מקרע עם האמריקאים ובגלל זה איני רוצה שתישאר איזו אי בהירות כאן.

בכל האגרות אינם מדברים על חוזה שלום - לא בהצעה ולא בנאום, הוא מדבר על "LASTING PEACE", וסטטוס של "PEACE".

נניח שתתקבל החלטה על ערובה של ארבע המעצמות והרוסים יסכימו לכך. כאשר מדברים על פירוז סיני, שישמרו עליו - וזה אצלו הפירוש של "LASTING PEACE". אך לא נאמר כאן "PEACE AGREEMENT". או אפילו סתם "MUTUAL DIPLOMATIC". בנאומי אמר שאינו מתכוון להכרה דיפלומטית.

לכן, הבה נשב, אנו ממשלת ישראל, ונחליט שרוצים אנו לשנות החלטתנו - ונשנה אותה. נעשה שיקול אחראי מאוד ונחליט החלטה. אני חושב שהמצב שבו אנו נמצאים הוא הרה סכנות. איננו יודעים אם כבר מסוכמים הדברים, אבל יכול להיות מצב הרה סכנות מאוד. לכן, נחליט שאנו מקבלים שעקרונותינו אינם אלה שקבענו בשעתו, אלא אחרים. פה נאמר באופן הבהיר ביותר ואני מודה לישראל, שציטט את מה שאמר אבן - מה פירוש הדבר: "AREA OCCUPIED IN THE LAST RECENT CONFLICT". ואז אומרים קווי שביתת נשק וכו'. ואלה שמות שלא צריך ללכת עליהם לרב ולברר על מה המדובר. לא נאמר שזה יוחלף בקווים אחרים של הסכם שביתת נשק, אלא בקווים שיהיו "RECOGNITION" ולא "MUTUAL", אלא "LASTING PEACE", וכך הלאה.

הוא מדבר בכלל על סטטוס של שלום ולא על חוזה שלום. ההצעה האנגלית מתייחסת למתווך והיא טובה יותר מהאמריקאית. גולדברג אינו מדבר על הפגשת הצדדים, לא בהצעה ולא בנאום. הוא אומר שיהיה מתווך, שיבוא לצדדים ויעזור להם למצוא פתרונות. בשום מקום אינו מדבר על כך, שתפקידו יהיה לעזור לצדדים להפגש האחד עם השני. אלא אנו, ראש הממשלה ושר החוץ וכל המוסמכים לכך הודיעו שלא נעסוק עם המתווך, אלא אם יפגיש את הצדדים.

איננו צריכים לומר שמשלימים אנו עם זה, דווקא משום שאני חרד ליחסים עם האמריקאים. או שנחליט שזה אינו תנאי אצלנו, שכאשר בא מתווך ומתקבלת החלטה אמריקאית, שעל בסיסה הוא יאמר שמחליטים לשנות את עמדתנו ולהפגש אתו, או שנגיד להם, שעמדתנו לא השתנתה ונדון בשינויים בקווי הפסקת האש, רק על יסוד הסכם שלום ונעסוק עם המתווך רק אם יצליח להפגיש את הצדדים.

ביחס לסואץ - גם אם יאמר שם שהנתיבים הבינלאומיים של המים כוללים את הסואץ, זה קשור עם ישוב פליטים ודברים אחרים, לפי מיטב הכרתי - אין שום סיכוי לישוב את הפליטים בעצמנו. השאלה היא, אם זזים אנו מהסואץ, או נותנים לשיט לאניות אחרות, כאשר איננו מצליחים לישוב את הפליטים.

שם כתובים הדברים, כל העניין בפיסקה נפרדת. אבל כאשר יבואו למצרים ויגידו להם, שיתנו ליהודים רשות לעבור בסואץ, והם יאמרו: בבקשה, שיישבו תחילה את הפליטים - אזי החלטתנו, שרואים אנו שיט חפשי שלנו בסואץ כאחד התנאים להסדר ונסיגה - אינה קיימת.

כל ההצעה האמריקאית היא בניגוד גמור למה שהחלטנו. איני מקבל לא את ההמלצה הזאת, והיא אינה אצלו. הוא עושה כאן מה שעושה גולדברג: מחלק את הכל לסעיפים:

1. להודיע לאבן שיודיע, שממשלת ישראל משלימה עם ההצעה האמריקאית.
2. אחר כך אומר הוא: אין חובתנו להתייחס להחלטות מועצת הבטחון כמו לתנ"ך. אבל לאמריקאים נאמר, שאנו משלימים.

אני מציע שנגיד: איננו מסכימים לכך, אלא אם מתכוונים אנו לשנות מדיניותנו. אם איננו משנים אותה - אני בעד זה שנאמר, שהצעה אמריקאית זו כל כך לא טובה, שאיננו מציעים לעודד אותה.

כאשר הם הגיעו לכך שיאמר:

"THE ISRAELI ARMED FORCES FROM OCCUPIED TERRITORIES IN THE RECENT CONFLICT"

- זו הצעה רעה ממדרגה ראשונה, כי אם אני טועה, איש מהיושבים כאן לא מתכוון לסגת. לו גם ימלאו הערבים אחר כל הסעיפים, וכי מתכוון אתה לצאת מהגולן ומירושלים? אין בדעתנו לסגת משטחים אלה ולא צריך לומר זאת, אלא לקבוע שאין בדעתנו להסכים לכך.

אני חושב שצריך לומר, עם כל רצוננו העז להפעיל את ההצעות האלה - ישראל לא יכולה להשלים עם ההצעה האמריקאית. הערבים יכולים לחתום עליה ולו הייתי ערבי - הייתי חותם עליה. הייתי רוצה לראות איך אתם, היהודים, נסוגים מכל השטחים, מיישבים את הפליטים, ואז הייתי חותם אתכם חוזה שלום.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם זה בדיוק מה שכתוב כאן?

שר הבטחון מ. דיין:

לא כתוב "גבולות מוסכמים", אלא "מוכרים ובטוחים".

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מה פירוש הדבר?

שר הבטחון מ. דיין:

משה, אני רוצה לשאול אותך: לו היה כתוב במלים אלה: "SECURE BY BOTH PARTIES".

ברור שישנה דרך אחת, אך הצרה היא שבחמשת הנקודות של ג'ונסון לא נאמר על ישיבת "וויזווי" עם הפארטנרים ליד שולחן אחד, לניהול מו"מ.

שר הבטחון מ. דיין:

שמחנו שג'ונסון טוב מאחרים, אבל לא אימצנו לנו את חמש הנקודות שלו כתכנית שלנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אילו היתה פניה ישירה מנשיא ארצות הברית, בה היה אומר: "אני רוצה לדעת: האם משלימים אתם, מקבלים את 5 הנקודות שלי וזהו זה?"

שר הבטחון מ. דיין:

אני הייתי מציע להגיד: "לא", או שנשנה את המדיניות שלנו. כי הוא לא הבטיח שלום ולא שינוי בגבול. כאשר הוא נאם - הוא נאם. מותר לו לנאום. אבל בין זה וזה, שהערבים יחתמו וישראל תשלים - בזה נגמר הענין.

השליח יראה שמקימים אנו ישובים ברמת הגולן או בגוש עציון. הוא ישאל: האם לא אמרתי שאתם משלימים עם ההצעה האמריקאית? אם כן, מדוע מקימים אתם שם התישבות? אני סבור שגם עתה מתלהבים האמריקאים מההתישבות שלנו שם.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אנחנו צריכים להכשיל את כל ההצעות האחרות, פרט להצעה של האמריקאים. אבל עלינו להתווכח אתם, שיתקנו הצעתם. איני מאמין שזו המילה האחרונה. ישנו מו"מ עם הערבים על תיקונים, ויכול להיות, באותה מידה, מו"מ אתנו על תיקונים. אם תתקבל הצעה אחרת, בעיקר זו הלאטינאמריקאית, יהיה זה דבר חמור, ולכן איני גורס, שמה שגרוע יותר - זה טוב יותר במקרה זה, בעיקר לגבי ההצעה הלאטינאמריקאית.

גם ההצעה הבריטית גרועה. יכולים לפרשה רע;

לגבי ההצעה האמריקאית, איננו יכולים לומר, שמשלימים אנו איתה בנוסח בו מופיעה היא כאן, והוא יכול להסתמך על זה. איני מאמין שזה סוף פסוק. בשבועות אלה היו כל כך הרבה תנודות; אנו רוצים להגיע להבנה עם האמריקאים, כי הם המשתנה העיקרית שלנו, בעיקר לגבי הנשק, ואיננו צריכים לשכוח זאת. איננו מוכנים להגיע למאבקים איתם, אבל עלינו להשתדל לשפר עמדתם כלפינו.

מה עלינו להשתדל לשפר שם:

(א) שייזכר בהצעה, בה מדובר על נתיבי מים בינלאומיים, שהכוונה לסואץ ולמיצרים.

(ב) מדובר על ישראל ומדינות ערב;

(ג) מדובר על גבולות מוסכמים על ידי הצדדים, שיביאו לחוזה שלום.

הבאת שלום בין צדדים - זה הדבר הקדוש ביותר בצ'ארטר, ובשביל זה קיים האו"מ, שיהיה שלום בין עמים ומדינות.

עלינו לנסות לשכנע את האמריקאים, שמה שכתוב כאן : "IN THE RECENT CONFLICT", זה דבר חמור מאוד, כי למעשה אפשר לפרש זאת לגבי כל השטחים.

שר הבטחון מ. דיין:

איך אפשר לפרש זאת?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אמרתי שצריך לתקן זאת וזה אמנם סותר האחד את השני, ואילו דובר על "AGREED BOUNDARIES" - היה זה דבר אחר. כאשר ההצעה מנוסחת כפי שהיא - אסור לנו לומר שמשלימים אנו איתה.

החלטנו והסכמנו שלא נילחם נגדה - לא נופיע בהתקפה נגד האמריקאים, אבל עליהם לדעת שאיננו יכולים לשנות מה שהחלטנו, שרוצים אנו שלא תהיה עוד מלחמה בקרוב, ורוצים אנו להגיע לשלום והכרה הדדית.

שר הבטחון מ. דיין:

אתה חושב שמישהו מאתנו לא יגיד שהוא נגד נוסחה

של נסיגה?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

גם אני אומר שלא נחזור לקווי שביתת הנשק, אלא רוצים אנו בחוזה שלום. גם גולדברג אומר זאת ואבן אומר זאת.

שר הבטחון מ. דיין:

גולדברג לא אומר זאת.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אבן אומר שיגיד זאת בעצרת.

השר י. ספיר:

על יסוד תיקון זה מותר לערבים לא לשבת אתנו ליד השולחן.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני אומר שאין צורך להשלים עם זאת.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הבעיה היא של תכסיס - כיצד להכשיל זאת. אנחנו רוצים להחליט מיני החלטות טובות, שאף פעם לא יקבלו אותן.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אם נאמר שמשלימים עם זאת - הוא יכול לומר שהסכים לכך.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הולכים והופכים כאן עניין זה לעניין של החלטות. לא זו הבעיה. השאלה היא כיצד יכולים אנו היום לסדר את העניינים כך, ששום החלטה לא תתקבל. זו הבעיה העומדת עתה בפנינו ולא אחרת.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

בתנאי שלא יחזיקו אותנו ביד ויאמרו שהסכמנו לזה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם בטוח אתה שהערבים יקבלו בדיוק את כל הדברים האלה?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אינני בטוח. אבל הפעם הם בצרה כזאת, שעלולים הם ללכת לתכסיס זה. אני אומר שחייבים אנו לעשות מאמץ לתקן ההצעה האמריקאית, ולומר לאבן, שאיננו יכולים להשלים אתה, כפי שהיא. כי על ידי כך משמיטים אנו את הקרקע לכל מה שאמרנו עד עכשיו.

עדיין לא הועלו תכניות, שנשדל לשכנע את האמריקאים לגביהן, ואם ידעו שעומדים אנו איתן בקו זה, ואיננו זזים ממנו - יתכן שמעמדנו יתחזק. כמובן, הצעות אחרות שהועלו - הן גרועות מאוד, אבל אני אומר שההצעה ההודית טובה יותר מהבריטית.

השר י. גלילי:

אני חושב שעלינו להחליט, כי איננו יכולים להשלים עם הצעת ההחלטה האמריקאית, שבעוד שאין בה מו"מ לשלום, וחווה שלום ואזכור של התעלה והמצרים - היא הוסתה לרעה, הן לגבי אזכור של הכוחות המזוינים של ישראל והן לגבי המלים: "THE RECENT CONFLICT", שהופכות את העקרון הכולל של מניעת ביטול כיבושים לפורמולה מתמטית מדויקת בגלל רסטורציה של מפת ה-4 ביוני.

בישיבת הממשלה ב-7 בנובמבר, החלטנו להודיע לממשלת ארצות הברית שאיננו מסכימים להצעתה מאחר ואין בה מו"מ ישיר וחווה שלום והזכרת סואץ ומדינת ישראל. אחר כך, לפי תביעתו של שר החוץ, ובהתחשב במצב הטקטי, החלטנו שהממשלה אינה משנה את ההערכה במאומה של ההצעה האמריקאית, אבל במקום להודיע באיגרת לנשיא ארצות הברית, נודיע את המדיניות שלנו ונקבע זאת במסמך או בהודעה באו"מ. ההבדל בין ההצעה, שהחלטתנו לא להסכים לזה עדיין, ובין ההצעה הזאת - כפול:

1. בשינויים לרעה.

2. שהשינויים לרעה באו על-מנת לאפשר חתימה של מצרים.

מבחינה זו יש הבדל מכריע בין הצעת החלטה, שהיה לה סיכוי להתקבל במועצת הבטחון, ושהערבים התנגדו לה; ולא העלינו על הדעת שהערבים יקבלו את ההצעה האמריקאית והבאנו נוסחה שחלו בה שינויים לרעה בתוספת השנוי, שהערבים מסכימים לה. אגב, היכן כאן הסובייטים? אין זה מן הנמנע שהצעה זו תהיה נתמכת. אם הערבים תומכים בה, יכול להיות שגם הסובייטים תומכים בה.

במה תומכים הסובייטים? האם נשתנה ליבם לטובה בן-לילה? היחליף כושי עורו, ונאצר חברבורותיו בין לילה? האם קרה נס? הייתי מסכים שיקרה נס, אילו כל מה שסיפר ראש הממשלה מהמסמך שנתגלה לאחר ועידת חרטום, וציטט בכנסת - אילו ידענו שנשתנתה גישת הערבים - והמצב היה שונה. אבל אנו יודעים שדבר לא השתנה.

אצביע לפניכם על הדרדור לרעה בעמדה האמריקאית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הרי כל זה ידוע לנו.

השר י. גלילי:

לכן איני יכול להתעלם מזה.

בעצרת, מיד אחרי תום המלחמה - האמריקאים דברו על מו"מ ועל "NEGOTIATION". אני מבין יפה מאוד את מה שאמר שר הפנים, שהכוונה היא להכשיל הצעות אחרות. הבעיה היא - במחיר מה אתה מכשיל הצעה אחרת, ומה מקבל אתה עליך תוך כדי הכשלת ההצעה הרעה.

מבחינה זו, אנחנו מקבלים עלינו דבר, שקודם כל לא נעמוד בו. לא נעמוד בו בפני שולחנו ובחורינו; לא מתוך שרוצים אנו להיות "נצים", אלא לא נעמוד בזה אחר כך, בפירושים. אני יודע שהאמריקאים, במקרים כאלה, יודעים לומר לנו: הרי עשינו זאת יחד אתכם; הרי אתם הודעתם לנו את השלמתכם.

רבותי, נדמה לי ומסכים אני לדעת אכן האומר, שלא נוכל לקיים נס לצמיתות. זה נכון. הנס הזה, שהיה עד כה, כנראה אינו נמשך עוד. ואת הסימן המובהק לכך אני רואה במאמץ להביא לידי חתימה של המצרים. יתכן שהם הכשילו את חוסיין, על מנת שיהיו הם השושבין להצעה מוסכמת עם אמריקה.

חסיין טען: למה לכם לקבל החלטה שאין לה תוקף, והם קנו, כנראה, הסבר זה במובן זה, שהם נעשים בעל-בתים לפירוש.

עכשיו, אין דבר פשוט יותר: אתה יכול להזיז זאת כך או אחרת; אם אומר אתה שישנו כאן סעיף של נסיגת הכוחות המזוינים של ישראל, הרי למעשה זה הסעיף היחיד האופרטיבי שישנו בכל ההצעה הזאת, ושלאפשר לבצעו בפקודה. כי אי אפשר לישב פליטים בפקודה וכל השאר "JUST AND LASTING PEACE". זה משול לעשרת הדברות, ורגילים להבדיל באו"מ בין הדברים. כך שנשאר הדבר היחיד שאפשר לבצעו - נסיגת כוחות ישראל מהשטחים שנכבשו בקונפליקט הנוכחי.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

על "פרינסיפילס" אין אומרים שזו פקודה

אופרטיבית.

השר י. גלילי:

בנוסח הקודם יש כלל, שהשלום מושגת על העדר כיבושים. אבל אם אתה אומר, שהשלום מושגת על נסיגת הכוחות הישראליים מהשטחים שנכבשו בקונפליקט הנוכחי, זה מוריד את הדבר לדרגה של דבר אופרטיבי, שרק בשביל זה חותמים הערבים על המסמך, ויאמר תמיד שהשלמנו עם זה.

אני יודע שטביעת האצבעות שלנו בהצעה אמריקאית זו ניכרת בסעיפים אחרים, כי השתדלנו לתקנם. על ידי השלמה בשלב האחרון, נקבל עלינו דברים שלא נוכל לעמוד במשמעותם.

לכן, לא מן הנמנע שהגענו עד נקודה, בה אין לנו פירוש משותף עם המשלחת האמריקאית, אם אמנם רוצה היא להשיג את החתימה המצרית.

לא העליתי על הדעת, שבשביעי או השמיני לנובמבר הכינו תיקונים לטובתנו בלבד, ולא להחמרה.

לכן, איני סבור שיש לנו מפלט אחר, אלא בהצעתו שאנסה כאן: "בהמשך להחלטת הממשלה מ-7-8 בנובמבר, אין ממשלת ישראל יכולה להשלים עם הצעה, שבעוד שאין בה מו"מ על שלום, חוזה שלום, הסכמה מפורשת לגבי סואץ והמיצרים, הרי בנוסחת ההחלטה יש שינויים לרעה, המזכירים את נסיגת הכוחות המזוינים של ישראל מהשטחים הכבושים בקונפליקט הנוכחי, שמצמעותה היא רסטורציה של מפת ה-4 ביוני, וכך ניתן בנקל לפרשה. משום כך, עם כל רצוננו...

שר הבטחון מ. דיין:

רק למען העברית הטובה שלך, חסרה כאן מלה אחת: במקום "עם הצעה", יאמר "ההצעה הנוכחית".

שר המשטרה א. ששון:

גם אם יביא הדבר לנפילת ההצעה האמריקאית?

השר י. גלילי:

כן.

מר י. תקוע:

אתחיל מההצעה שהוצעה על ידי השר גלילי. מאחר ולא מזדמן לי לעתים קרובות להופיע כאן, אומר לכם דברים ברורים יותר: אני חושב שהיא אינה עונה למצב הקיים הערב במועצת הבטחון, ואין זו השאלה אם ממשלת ישראל מאשרת או משנה את היסודות של מדיניותה. ומיד אוסיף: אני אישית מזדהה עם הפירוש החמור ביותר שאפשר לתת להצעה האמריקאית. אין לי כל ספק, שזה יהיה הפירוש שהערכים יתנו לו בוודאי, אם יחתמו על זה.

אילו השאלה שעמדה בפנינו הערב היתה - האם נסכים להחליטה שתקבע גורלנו לעתיד, ולפיה נצטרך לנהוג, הייתי אומר שאולי באמת צריך להתחיל מנקודת המוצא של הפירוש החמור ביותר. אבל לא זו הבעיה העומדת בפנינו עתה. הבעיה בעיקרה היא טקטית. אבן לא צריך נציגים מיוחדים כאן, אבל נדמה לי שהוא לא מציע ולא מבקש שינוי בעמדת הממשלה.

המצב עתה כזה, שיש בפני המועצה שתי הצעות החלטה: לאף אחת מהן אין כל סיכוי להתקבל כפי שהן - לא ההודית ולא האמריקאית. השאלה אם ממשלת ישראל, אחרי שלוש - ארבע שעות של דיון, תחזור על עמדתה ותשב על כל המברקים של אבן, שיחזור על מה שאמר באזני גולדברג, או שנשקול את המצב הטקטי ונראה מה ניתן לעשות, כדי להקל על מצבנו. אם המסקנה היא לומר לגולדברג שהוא יודע מה עמדתנו ונשאיר אותו בחלל ריק, ואז תבאנה מיד מצדו אלף שאלות: וכי מה רוצים אתם עכשיו? האם רוצים אתם שלא נילחם נגד ההצעה האמל"טית? האם לנסות לפעול בענין ההצעה הדנית - קנדית?

שר הבטחון מ. דיין:

אם זה התיקון - לא, כי זה מקלקל. אם ההחלטה תתקבל והשליח יבוא, מה אז נעשה?

מר י. תקוע:

לדעתי, עלינו לבחון את המצב הטקטי ולא היסודי, איש לא מבקש מאתנו בשלב זה להגיד "זהו זה". לפי החלטה או נוסחה זו עומדים אנו לבחון את המצב באזור. שואלים אותנו כיצד מגיבים אנו על מצב פרלמנטרי - טקטי:

אין כל סיכוי לתקן את ההצעה האמריקאית לטובתנו. דבר זה צריך להיות ברור. המצב הוא כזה, שלהצעה זו אין כל סיכוי לקבל, במתכונתה הנוכחית, רוב, וזאת - בגלל ההתנגדות הערבית - סובייטית. כל תיקון הוא לרעתנו. וברור שההצעה האמריקאית גרועה, והממשלה קבעה זאת כבר. בזאת הסתייגה גם מההערכה של החברים שלנו בניו-יורק ולא חזרה בה מהערכה זו כאן.

השאלה העומדת בפנינו היא זו: אם ההצעה האמריקאית גרועה, האם עלינו לפתוח את השטח להצעות גרועות יותר? זו הבעיה.

שר הבטחון מ. דיין:

הבעיה היא אם מסכימים אנו להצעה, שלא נוכל לעמוד בה, זו השאלה היחידה העומדת בפנינו.

מר י. תקוע:

ברור לגמרי, שאם נבריק לאבן, שזו עמדת ממשלת ישראל ועליו יהיה לחזור על כך באזני גולדברג, אז גולדברג צריך יהיה לעזוב את השטח ליזמה ערבית, לאטינית, סובייטית ולומר: הנה, קבעתי כבר בהצעה ובנאום שלי מאתמול את עמדת ארצות הברית; ואמרנו כבר כאן שאין אנו מקבלים את חמש הנקודות של ג'ונסון בעמדתנו ולא צריך לראות בהצעה הבלתי מתוקנת הצעה ההולמת עמדתנו.

בהצעה זו של הממשלה אומרים אנו לגולדברג: אל תעשה מאומה, אל תפעל. ואני אומר: הרי צריך בכל זאת לשקול האם עלינו לעשות הכל כדי להכשיל את הברירות שהן גרועות יותר ופוגעות בנו יותר.

אני מקבל לחלוטין את הדעה, שהסעיף המרכזי הוא סעיף הפינני, כפי שהופיע הוא בהצעה האמל"טית, וכפי שעומדים הדברים עם נאצר. הם הוסיפו כמה מלים, כמו המלה "ALL", שאין להן חשיבות, אם רוצים אנו לומר זאת.

אני מוכן לפרש את ההצעה האמריקאית המתוקנת עם הפירוש החמור ביותר, כפי שעשה זאת אבן מטעמים טקטיים בשיחתו עם קראדון, ומוכן אני לתת את הפירוש הפוך, שהעליתי בישיבה הקודמת של הממשלה, ושלפיו פירוש הדבר שקובעים כאן עקרון. לא נאמר שם שעליך לחזור עד גבול מסויים, ולא אומרים אפילו שעליך לזוז מהגדה.

שר הבטחון מ. דיין:

אתה מסתכל עלי ועושה עצמך, כאשר אתה יודע היטב שאינך אומר דברים נכונים. הרי מינימום של אינטליגנציה אפשר לייחס לי: איזה מין דיבורים אלה?

המזכיר ע. יפה:

יש מברק חדש מאבן, אקרא אותו בפניכם: "היום קיימנו פגישה וחברי הכנסת הזדהו עם התוכן והמסקנות של מברקי. בינתיים חלו התפתחויות:

הצעה א' אומרת: מצרים סרבה לקבל את ההצעה האמריקאית וידידינו סרבו לסור מעמדתם ומפירושם אתמול.

להצעה ב' - טיוטה זו תוגש היום כחומר לדיון, אך לא להצבעה. האמריקאים לא יביעו תמיכה בהצעה הבריטית.

להצעה ג' - בפגישתי היום הצלחתי להשפיע על האמל"טים שלא יגישו הצעתם בשלב זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני חושב שאפשר לסיים את הישיבה.

מר י. תקוע:

המצב השתנה לחלוטין. אומר דבר כזה: זה היה רשום בלאו הכי כהצעה. אבן לא מבקש ולא מציע, שהממשלה תשנה עמדתה, אבל הוא מנסה איזו תגובה אפשרית, במקרה והצעה זו או אחרת תתקבל. אמנם ההצבעה לא תהיה הלילה, אבל היא עלולה להיות מחר.

אינני יודע אם רוצה הממשלה לשבת מחר ולדון בזה. נדמה לי שיש כאן מצב, שאין משנים את העמדה.

אני אישית מציע לא להגיב על הצעה כלשהי, שעלולה להתקבל על ידי הבחנה בין סוג א' וסוג ב'. בסוג א' שוללים אנו כל שיתוף פעולה; סוג ב' - אנו מוכנים לשקול. רצוי אולי שהממשלה תבחין הבחנה זו ובמקום סוג ב' - מוכנים לשקול, שיתוף פעולה, לאור כל מה שהושמע כאן לגבי ההצעה האמריקאית. וזה ודאי חל על ההצעה הבריטית, שעלולה להתקבל, ומאחר וישנה הסכמה כללית לא לשנות את העמדה היסודית של הממשלה, יתכן ומספיק בתגובת מועצת הבטחון על החלטה שנתקבלה לומר: אנו נבחון אותה מתוך נקודת מבט או מוצא של ההחלטות של ממשלת ישראל, שהן א, ב, ג, ד.

השר י. ספיר:

גם כאשר תעמוד בסתירה בולטת לעין, לעיני כל

העולם?

מר י. תקוע:

איני מדבר על הצעת החלטה ההודית או האמל"טית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

עכשיו קל יותר לדבר, כי היתה כאן ממש התחרות בין חברי הממשלה, מי ייטיב לתאר באיזו מידה ההצעה אמריקאית רעה היא בשבילנו. אך האם על זאת היה הויכוח? נכנסנו להתחרות, בה רצה כל אחד להוכיח מה חסר בה. ידענו שיש כאן נסיגה תלולה מכל מה שהיה עד עכשיו, אבל זה מחייב אותנו למשהו - לא כן? זה מחייב אותנו לומר משהו, למען היטיב את המצב. אנו אומרים שיש לנו רק הצלה אחת, והיא - שנודיע להם החלטות הממשלה מה-7 בנובמבר. אילו היה זה מרפא כל העניין - הייתי מרים שתי ידי. אבל לא זו הבעיה, אלא כיצד לעבור ולשלוף ולהפיל כל הצעות האלה, החל מהאמריקאית וכלה בארגנטינית או באנגלית.

אמרתי שלא הייתי רוצה להכנס בקונפליקט דווקא עם גולדברג, ולומר שמה שהוא מציע - אין מה לדון בזה. אמנם, דיין מכיר את הערכים טוב ממני, אבל היתה לי הרגשה שמצרים לא תסכים להצעת גולדברג, והנה, עברו שעותיים בלבד וקיבלנו את האישור, ואדם שאינו מעורב אתם כל כך, הבין שאין יכולים להסכים לזה. גם מנענו קונפליקט עם האמריקאים, וזה חשוב לנו עכשיו.

השר י. גלילי:

תאר לך שהיינו נותנים הסכמתנו והערבים היו

מסתלקים מזה?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אמרנו במפורש, שאם גולדברג יודיע לנו, שיש לו חתימה ערבית - אזי למען לא נכשיל את ענין האמריקאים, מותר יהיה לנו לומר, שמעלימים אנו עם זה, אבל נודיע שלא נוכל לקיים זאת. מכיוון שהיה ברור לי שלא נעמוד בפני ברירה כזאת - חשבתי שאפשר להציע דרך כזאת.

לדעתי, עלינו לומר דברים שאינם החלטות שלנו, כי לא על כך מדובר. עכשיו, המצב ברור: ההצעה ההודית אינה באה בחשבון וכן לא האמריקאית עומדות להחלטה שתי הצעות - האנגלית והדרום אמריקאית.

המזכיר ע. יפה:

אין החלטה דרום אמריקאית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אך יתכן שמחר היא תופיע שוב. לדעתי, עלינו להודיע לו בזו הלשון: עשה כל אשר ביכולתך להכשיל שתי הצעות אלה. שתי האחרות כבר ירדו מהפרק. לא נכנס לפרטי הוראות, שיעשה כך וכך. הוא נמצא במקום ויודע שעמדנו היא שיש להכשיל שתי הצעות אלה, כי לא בא בחשבון לקבלן בשום פנים ואופן.

זו ההחלטה שעלינו לקבל, לדעתי, ובזה לסיים את העניין. כי בכל זאת, הרי עוזרים לנו מהצד הערבי, שלא נכנס למלכודת, וכן מהצד הרוסי.

נודיע לאבן שיעשה כל המאמצים להכשלת שתי ההצעות, שעלולות לעמוד על סדר היום: הדרום אמריקאית והאנגלית, ואין ספק שיעשה זאת. עתה יש תקווה, כאשר האמריקאים אינם עומדים על סדר היום עם הצעותיהם, שיעשו כל האפשר להכשיל שתי הצעות אלה.

נמסור לאבן על האפשרויות, כיצד לתכנן את הדבר במקום. איננו יכולים לתת לו הוראות מפורשות מכאן, אלא לקבוע שעליו לעשות הכל להכשלת הצעות אלה.

שר הבריאות י. ברזילי:

ההצעה האמריקאית הקודמת - קיימת עדיין. קודם כל צריך לדאוג שההצעה האמריקאית תחזור לפחות לקדמותה. עכשיו אין שום סיבה, שתהיה מתוקנת לרעה, כפי שתוקנה.

המזכיר ע. יפה:

המברק אומר זאת.

שר הבריאות י. ברזילי:

דבר שני: גם אני סבור שעכשיו ישנם כל הסיכויים, שהענין הזה יפול. איני שמח לזה כל כך, כי מיד ילכו לעצרת חירום בענין זה, אך על כך יהיה בירור אחר.

אם בכל זאת יכולה להיות עוד הצעה אם לחזור להצעה האמריקאית, הרי השאלה היא אם אמנם מוחלט שהענין הזה נפל.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

זו עדיין אינה ההתפתחות האחרונה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

קודם כל, איני מציע שניתן גם עתה, ואבן אינו מבקש זאת מאתנו, ובצדק, שניתן לו "קארט בלנש".

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא אמרתי זאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יתכן שאין צורך לתמרן הרבה כדי להפיל הצעות, אבל נשאלת השאלה - מה צריך לעשות בכל זאת.

השר שפירא אומר שצריך לתת לו להחליט במקום. אין לכי או עיני צרים בתענוג זה, לשבת ולהחליט שם על דברים, ואחר לחשוב כיצד לחזור הביתה ולחטוף מה שיחטוף... אני סבור שהוא יאמר לנו: אני רוצה לדעת דעתכם על כל צעד סופי.

ברצוני לשאול: יתכן שלא דיברנו די בינינו ולכן, יתכן שצריך להקדיש שעה או חצי שעה לענין זה. יתכן שנצטרך לקיים מחר ישיבה בנושא זה, ונקבע בה עמדתנו. השאלה היא אם מחר בבוקר נמצאים אתם בירושלים. הייתי קובע מחר ב-12:00 בצהריים ישיבה בירושלים. בעצרת תהיה אז השעה 05:00 בבוקר, ועדיין לא ישבו שם ביניהם. לכן, אפשר בשעה 12:00 לשבת, לדון ולהיות מוכנים לומר דברנו

לאבן. לדעתי, זה הדבר החשוב ביותר בימים אלה, ועלינו להתפנות מכל ענין אחר ולקיים את הישיבה, במידה ויהיה בה צורך. לא איכפת לי שנקבע את השעה 13:00 בצהרים, וזאת - לאור התפתחות הענינים הלילה.

כאשר מתבונן אני היטב בהצעה האמריקאית ה"טובה", לפני התיקונים שהוכנסו בה, חושב שאני: מה היה קורה אילו התקבלה? מה היינו עושים אז? או נניח שההצעה זו אינה קיימת: איך ננהג ואיך נחיה? אני שואל את השאלה הזאת כל אחד מאתנו. אני שואל את משה, כי הוא סוף סוף שר הבטחון שלנו. לכן, צריכים היינו לחשוב, שנניח שמגיעים אנו למצב, בו עלינו לקבוע עמדה, כי יתכן שצריכים אנו למצב בו עלינו לחשוב שלושה-ארבעה מהלכים קדימה. כי אם נעייין בהצעה של האמריקאים, לפני שתוקנה, הרי יכולים אנו לומר לפי זה, שהנה, לפני עשרים שנה, היה כיבוש עזה, ועכשיו הכרנו בזה. לכן, מהם הגבולות הללו, עליהם מדובר בהחלטה זו, ומי קובע אותם?

לכן אומר אני, כי הניסוח של ההצעה האמריקאית חלש מאוד. ועלינו לגבש לדעתי את מחשבתנו ומוכרחים אנו לקבוע, מה יהיה צעד ראשון, שני, שלישי או רביעי שלנו. נניח שהיו מקבלים החלטה זו - מה היינו עושים אז? באיזה מצב נמצאים היינו?

שר הבטחון מ. דיין:

לשאלה הרצינית, היסודית שהעלית, לא השאלה הטכסית - כיצד נחיה - התשובה שלי, לא כשר בטחון, אלא כאחד החברים כאן, שעלינו לומר לאמריקאים מה אנו רוצים כאן ולראות אם יש לנו אתם שפה משותפת או לא, אחר כך אחליט אם ה"כן" שלי קיים ועומד.

מתחילה, מאז דנו בנושא זה לא גרסתי הצעת אבן, שמוטב לנו לא להחליט, ומי שירצה יוכל לעיין בפרוטוקולים ויווכח שזו היתה עמדתי. כאשר הוקמה הועדה ראשונה, בראשה עמד בונדי, גרסתי שיאמר לנו מה הם רוצים. יכול להיות, שבשיתוף עם האמריקאים על רמת הגולן, הגדה והסואץ, ועל שלום - נאמר להם: אלה דברים שעליהם עומדים אנו. היכן עומדים אנו אתכם לגבי דברים אלה?

אם יתברר שיש בסיס בהצעה האמריקאית לגבי ענין זה - יחליטו הם כי הבעיה שלנו היא - מטוסים. אם לא - הרי הנחת שיש לנו מהרוסים והצרפתים יודעים אנו, ואם יהיה ברור לגמרי מצד האמריקאים שזה לא מקבלים הם - אולי משהו יקבלו כן. ולפי זה נוכל לדעת ונדע ביתר רצינות על מה עומדים אנו.

אך אם שואל אתה את השאלה, הרי תשובתי היא, שאיני גורס מדיניות זו, שממשלת ישראל אינה מחליטה ולא מדיניות זו, שאיננו מדברים עם האמריקאים על דברים רציניים. לא גרסתי אותה מהיום הראשון.

נעמוד, וכמעט אין מנוס מזה, בקונפליקט עם מועצת הבטחון והעצרת. ואז, אחת מהשתיים: אם האמריקאים ירצו להעביר שם החלטה - לא נוכל לקבל אותה. הצעה שתקבל תשעה קולות במועצת הבטחון - לא נוכל לקבל אותה. איני מאמין שיהיו תשעה קולות למה שרוצים אנו. אני מעדיף שותפות עם האמריקאים מאשר החלטה בעצרת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נניח שיש אסון כזה, ויאספו תשעה קולות עם האמריקאים, על חמשת הנקודות בנאומי ג'ונסון?

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה לדבר אתם על כך ולדעת. עד עכשיו, הם אמרו שלא יגישו למועצת הבטחון החלטות שידעו שהם לגמרי בקונפליקט עליהן אתנו. הם איימו, שתהיינה הצעות גרועות יותר ויש מספיק כאלה, במידה ומובטחת לנו שותפות

עם האמריקאים. שאלת ועניתי - מה דעתי בענין זה. לדעתי, צריך לקיים בירור יסודי עם האמריקאים, ועם עצמנו בנושא זה. אמרתי מה נקבע בגדה וברמה; אמרנו או לא אמרנו משהו על סיני. צריך לברר מה פירוש "JUST AND LASTING PEACE" - האם זה הסכם על שביתת נשק? או שאומרים שאיננו זזים מהסואץ אם אין שלום? לכן השאלה היא - היכן עומדים אנו עם האמריקאים בקונפליקט זה?

אל יעמדו אתנו בקונפליקט ואל יעמדו אתנו במצב של צורך לסגת. על יסוד המציאות נצטרך להחליט החלטה, שכולנו נקבל אותה.

לנושא עליו עלינו להחליט הערב: מקנא אני בשך הפנים, שהוא שמח על כך שהערבים לא חתמו. זה אינו פותר את הבעיה בינינו והאמריקאים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם איני צריך לשמוח על כך?

שר הבטחון מ. דיין:

הבעיה שלנו בינינו והאמריקאים: אחר שקבלנו את כל המברקים - נקבל החלטה ונאמר לאבא אבן מה החלטנו. לא תהיה זו החלטה אופרטיבית כמו קודם, אבל כל ייכנס טריז של אי הבנה בינינו והאמריקאים.

הייתי לוקח כל נוסח ההחלטה הקודמת, אבל מתחיל הייתי בהחלטה אחרת: "הוקל לנו כאשר קבלנו מברקך, הואיל וממשלת ישראל לא היתה יכולה להשלים עם העמדה האמריקאית - וכו'".

אסביר מדוע חושב אני שזה דרוש. כי אנו היום תלויים באמריקאים כמו שלא היינו תלויים אף פעם. אנו יושבים אתם שם יומם ולילה. כאשר שלח אבא אבן את כל המברקים בהם כתוב, למה הסכים גולדברג ומה הציע, גם אם לא יצא הדבר לפועל, צריך שידעו היכן עומדים אנו בזה.

אם שולחן זה לא מוכן היה להחליט, טוב שהדבר אינו עומד על הפרק. אך תדע שזו עמדת החברים היושבים כאן. הוקל עלינו שהשאלה לא הועמדה רשמית, אך זו דעתנו, וזה בניגוד גמור למה שמציע אדוני שר הפנים, לומר לאבא אבן שניתנת לו הנחיה, שיכשיל את ההצעות. כי אי אפשר להכשיל הצעות אלה על ידי הצעות אחרות, כדי להכשיל הצעה הודית - צריך לקבל הצעה אחרת - אמריקאית או אנגלית.

אם יושבים אנו כאן ומקבלים הצעתך, השר שפירא, ואומרים לו שיקבל החלטות כפי שיקבל - לא פתרנו דבר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני שמח שעוררת את השאלה הנוקבת עד לעמקי הענין. אני מצטער שמאוחר עכשיו. שמח אני בשמחת כולם, שבינתיים לא נפלה החלטה, אבל עכשיו שואל אני את החברים: ההצעה האמריקאית מונחת על השולחן. נניח שלא חלו בה תיקונים. הענין מתחיל להיות רציני ואמריקה הופכת את העולם ומגייסת תשעה קולות. מה נעשה אז?

שר הבטחון מ. דיין:

לא נגשים אותה, כפי שהחלטנו בישיבה הקודמת. לא נדבר עם המתווך, לא ניסוג מהקווים, אם זה לא יבוא במסגרת מו"מ לשלום, או שנקבל בממשלה החלטה אחרת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הייתי רוצה שמישהו יזכיר לי: האם החלטנו שאת ההצעה האמריקאית, בלי תיקונים, מקבלים או?

שר הבריאות י. ברזילי:

לא אמרנו שלא נתנגד לה, אלא שנתמוך בהצעה כזאת וכזאת.

השר י. גלילי:

אמרנו בדיוק שהערכת הממשלה נשארת בתוקפה, אלא שנינו את ההוראה, שעליו להודיע על כך לנשיא ארצות הברית, אלא עליו להודיע על המדיניות וחזרנו עליה: לא הבטחנו שיתוף פעולה.

שר הבטחון מ. דיין:

אמרנו שנדון בשינויים בקווי הפסקת האש רק במסגרת של חוזה שלום.

שר הבריאות י. ברזילי:

אומר פסוק אחד: אם ישנה הצעה זו, הקודמת, אזי חושבני שמצב הדברים היום כזה, שאם רוצים אנו לחסל כל ההצעות על ידי הופעת הצעה אמריקאית שהיא הפחות גרועה, עלינו לומר לאמריקה, שאם יגישו את ההצעה האמריקאית, שתתקבל לפי הנאום שלהם, כלומר: שפירוש הדבר שזה כולל טיראן וסואץ, לא חזרה לגבולות שביתת הנשק ולא חידוש הפסקת האש, אלא גבולות חדשים ומסוכמים.

הפינוי קשור בפירוש בקביעת גבולות חדשים, שאינם חזרה לגבולות שביתת הנשק. אם לא יפעלו כך - לא נקבל זאת.

השר י. ספיר:

איננו ידועים על מה מתווכחים אנו ברגע זה. ההצעה האמריקאית הקודמת מונחת. נאום גולדברג ננאם ונתן בו פירוש להצעה הקודמת. היתה בעיה, והיתה הצעה, שרצה להשיג לה הסכמה. כרגע אין מה לעשות בכל אלה. אם יצביעו והיא תתקבל - הדבר יתקבל עם הפירושים שכבר נתנו לה.

השאלה שמעורר עתה ראש הממשלה - כבר ב-7 בנובמבר אמרתי בענין זה, שצריך להתכונן וההתפתחות לא פסקה, ונצטרך לבחון כל שלבי האפשרויות השונות.

דבר נוסף: האמריקאים, גם אם יציעו הצעות - לא יפעלו ולא יתנו לפעול בדבר שהוא חיוני למדינת ישראל. יש לי אמונה כזאת, וזאת - לא רק מתוך אהדת ישראל, אלא זה קשור באינטרס האמריקאי.

דבר נוסף, אין לי שום ספק, שעם כל רצונם לשמור על חוסיין, חש אני שאם נבוא אליהם בהצעות הנוגעות לשטחים השונים, שיש להם ענין בהם, ולמעשה מדובר בעיקר בגדה, ושיש בהם משום פתרון, ולו גם בלי חוסיין, אם רק אפשר יהיה להסכים על כך עם תושבי הגדה, הרי הרושם האינטואיטיבי מאוד שלי, אומר לי שהם לא יראו בזה סתירה למדיניות האמריקאית, אלא שלב נוסף להתקדמות. עלינו לחשוב על כך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בהחלט. אמרנו שיתכן שמחר תהיה ישיבת ממשלה.

שנית, עלי לשאול כאן: הרי על כמה דברים החלטנו. האם האמריקאים אינם יודעים מאתנו, מאבן, או ממישהו אחר, מה אומרים אנו על הסואץ ועל סיני?

מר י. תקוע:

ודאי שידועים הם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה אומרים אנו על רמת הגולן?

שר הבטחון מ. דיין:

לפני שאמרנו להם מה חושבים אנו, הרי זאת יודעים הם. אני שואל אם האמריקאים אמרו לנו שמסכימים הם בענין רמת הגולן?

מר י. תקוע:

לא.

שר הבטחון מ. דיין:

איני מבקש מהם אישור על כך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בזאת אי אפשר להאשים איש מאתנו. ואי אפשר יותר מאשר לומר להם: אלה מחשבותינו.

שר הבטחון מ. דיין:

כאשר היתה ועדת בונדי - הוא אמר שישלח איש שיגיד מה מציעים אנו להסדר אחרי המלחמה. הועדה ישבה ואנו לא באנו. בונדי חזר לאוניברסיטה שלו. ולדעתי, עלינו לברר אתם עכשיו, אם לתפיסה שלנו בענין זה ישנה הסכמה מצדם. עלינו לדעת, כמובן, לפני כן מה התפיסה שלנו ולברר זאת קודם, אחר כך או במקביל - האם מסכימים הם לפירוש שנותנים אנו לדברים המעשיים ויש תיאום בינינו בהבנת דברים אלה, כאשר מדובר בנשק, במלחמה מדינית וכספית. לא ניצור קרע בינינו ובינם. גם אך לא נצליח להבהיר את הקו במועצת הבטחון. והשאלה היא אם יהיו מוכנים לתמוך בנו, שלא נזוז מרמת הגולן.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

אולי תסכים לא להתווכח על ענינים אלה עכשיו?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מציע לא לגלוש עתה לענינים אלה. אנו רוצים, הרי לדון, ולא להחליט ודרושה לנו אינפורמציה.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

נחליט אם כן מחר, בשעה 12:00, בישיבת הממשלה

בירושלים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

טוב.

השר י. גלילי:

קיימנו ישיבה במשך שעות אחדות וצריך לסכם משהו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ודאי נטלגרף משהו לאבן.

שר הבטחון מ. דיין:

אולי כדאי לקיים את הישיבה מחר בשעה 13:00
בצהרים, כדי שנספיק לקבל משהו מניו-יורק ונוכל להספיק לעשות עבודתנו במשרדינו?

ראש הממשלה ל. אשכול:

לדעתי הוקל לנו, שאחר כל מעמס המברקים הארוכים -
קבלנו מברק קצר, המסיר את הדברים מעל הפרק.

אילו צריך היה להחליט עתה - הרי מצב הרוח ליד
השולחן הזה, ומוכן אני להוסיף - ברחבי הארץ, אינו נוטה למסקנות או הצעות או
החלטות כאלה. את זאת צריך אבן לדעת.

השר י. גלילי:

אני מציע שתבדוק לו, ש"הוקל לנו שהצעה זו ירדה
מעל הפרק, בטרם קבלנו מברק מספר זה וזה, עמדנו להחליט שאין להשלים עם ההצעה
האמריקאית, באשר לא רק שאין בה מו"מ ישיר על חוזה שלום, אלא עמדו להכניס בה
שינוי לרעה על דבר נסיגת כוחות ישראל, שניתן לפרשה כחזרה לגבולות ה-4 ביוני."
אבן יודע הכל ולא צריך לחשוש. פעם טלגרפתי לו שאל יחליט סופית בעצמו ואל יחתוך
לבדו, כי זה לטובת העניין. ודאי שהכל ידוע לו. לכן "שמחנו שזה חזר למה שהיה,
ושלחנו לך לפני שבוע מברק על כך". את זאת נודיע לו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

צריך להבדוק לו שיש לעשות כל המאמצים להכשיל שתי

ההצעות האחרות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מקבל דעתך, וכל החלוקות שעשית. אם כי יכולה
להיות דעה, וכאשר דובר בינינו - אמרנו שאולי טוב יותר שתתקבל ההודעה. ואז יהיה
ברור לכולם מדוע איננו הולכים אתם בזה, ואז אמריקה היתה הולכת אתנו. אך לא זה
הדבר עכשיו, ואת המברק אליו ננסח ונשלח בהתאם לרוח הדברים שנאמרו כאן. לא
הצבענו עכשיו, אבל את מצב הרוח ששרר כאן נוכל להעביר אליו.

אך שוב חוזר אני, שברצוני לקיים ישיבה, ויתכן
שמחר יהיה כבר מאוחר. עלינו לקיים בירור בעניין זה ולמצות את הדברים.

בכל זאת, חוזר אני לעניין זה, שמלבד הגדה -
האדמיניסטרציה האמריקאית יודעת עמדתנו לגבי כל שאר השטחים. הם יכולים להסכים
או לא לעמדתנו. אך בטאנו אותה בפניהם.

שר הבטחון מ. דיין:

איני יודע מה עמדתם ביחס לשארם א-שייח'. איני יודע על איזו החלטה מכל ישיבות הממשלה מדובר, ואיך נבטיח את השיט בשארם א-שייח'. יצאנו חוצץ נגד כוחות בינלאומיים וכו'. איני זוכר החלטה בה דובר על כך. קראתי פעם מברק, שאבן עמד על פרוז סיני. יכול להיות שאם אמר זאת - ודאי יש לכך סימוכין בהחלטות הממשלה, אף כי איני זוכר זאת. אבל זאת יכולה להיות תשובה לשאלת ריכוזי כוחות.

ישנה שאלה שניה: עד 23 במאי, בשארם א-שייח' ישבו אנשי יונ"ף. איני יודע אם האדמיניסטרציה האמריקאית יודעת מה חושבים אנו בענין זה. איני יודע מה החליטו בענין ואם החלטנו אנחנו בזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

איני זוכר.

שר המשטרה א. ששון:

היו הנחיות לאבן בענין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם תשאל אותי - אני מוכן להשבע, שמי שיודע איך לשמור על הסואץ, בדיוק באותו כוח יהיה בשארם א-שייח'. או שישנו חוזה שלום, ומי שהוא עומד מאחוריו, או שבכוחנו נחזיק אנו בזה.

שר הבטחון מ. דיין:

דווקא כאן אני שותף לך, כי בשנת 1956 אמרתי: מוטב חיילים מצרים שם והסכם שייט חופשי, מאשר חזית של כוחות או"מ. כי פירוש הדבר - חוזה שלום. כאשר אבן תשתית זאת נשמטת - כל הענינים מקבלים פנים אחרות.

שר הבריאות י. ברזילי:

אז יושבים אנו שם?

שר הבטחון מ. דיין:

הלוואי ותתמיד בעמדה זו שלך.

השר י. גלילי:

אני מוכרח להטריח את חברי הממשלה. אני מבקש שתירשם החלטה. אני רוצה להזכיר לכם, שבמברקים של שר החוץ נאמר, שבנסיבות מסוימות הוא היה מוכן גם להשלים עם ההצעה הבריטית, והוא במצוקה גדולה.

קיימנו ישיבה. אני מסכים שלא ניכנס לפרטי ניסוח, אבל נרשום שראש הממשלה יודיע לשר החוץ על נטיית הממשלה "לא להשלים עם ההצעה האמריקאית ולא כל שכן עם ההצעה הבריטית, אלא הדבר לא הועמד להצבעה, מאחר שהגיע מברקך, שהדבר "ירד מעל הפרק".

הערה שניה: לי נראה שראש הממשלה מחליף מצב רוח של הממשלה בהחלטה מפורשת, שהודיעו אותה לאמריקנים. האמת היא, שבעוד שבשלב מסוים לגבי רמת הגולן היו סימני שאלה, הם נסתלקו, ודומני שהממשלה מאוחדת לגבי רמת הגולן, מה שאין כן לגבי הגדה. כאן נשארו דעות מחולקות. אבל איני משוכנע שהדבר נתגבש בהחלטה, עד כדי כך שהודיעו זאת לאדמיניסטרציה האמריקאית ופירשו

עמדתנו בענין הרמה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

את זאת שואל אני.

השר י. גלילי:

נראה לי שכך היו הדברים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

משה דיין הוסיף את שארם א-שייח' לתמונה.

השר י. גלילי:

נראה לי שלא אמרנו לאדמיניסטרציה האמריקנית דברים ברורים, אלא ניתנה לה אינפורמציה מגמתית, בלי שיאמר מה ההכרעות של הממשלה, עד כדי כך, שהיא רואה רשות לעצמה לומר לנו מה רצוי. אנו גם יודעים שכפי שדווח לנו, הממשלה האמריקנית אינה רחוקה מלהשלים עם החזרת הגדה לירדן, וגם עם נוכחות ירדנית כלשהי בירושלים.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

זה לא נאמר.

השר י. גלילי:

לכן נראה לי שאין לנו ברירה אחרת, אלא להתיישב

על מדוכה זו ולהגיע להכרעות.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

צריך לברר אם אבא אבן הודיע או לא בענין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מחר נתכנס לדון בזה, ולא איכפת לי אם תתכנס

הישיבה בשעה 14:00 אחר הצהרים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אל תשכחו שגמר ב-16:00 נכנסת השבת. לכן, לכל

המאוחר אפשר לקרוא את הישיבה לשעה 13:00 אחה"צ.

שר הבטחון מ. דיין:

לא הייתי היום במשרד ואני מוכרח לעבוד מחר עד

הצהרים, כי הצטברה עבודה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נקבע את השעה 13:00 אחה"צ לכינוס הישיבה.

שר הבטחון מ. דיין:

אבוא באיחור.

מ ח ל י ט י ם :

כי עם קבלת מברקו של שר החוץ, מס. 350 מהיום, אין צורך בקבלת החלטה על עמדת הממשלה לגבי הצעת ההחלטה האמריקנית שהוגשה למועצת הבטחון, בה עמדו להכניס תיקונים המוסכמים עם מצרים.

ראש הממשלה יבריק לשר החוץ על הלך הרוח של חברי הממשלה בישיבה זו.

הישיבה ננעלת

(בשעה 22:45)